№ 111 ՇԱԲԱԹ, 21 ՄԱՅԻՍԻ

ԲԱՑԻՍԱՑՈՂՆԵՐԻ ՀԱՇՎԵՐ
Տարեկան . . . . . 10 ռուբ.
Կէս տարին . . . . . 6 ռուբ.
Ամսական . . . . . 1 ռուբ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . . . 12 ռուբ.
Կէս տարին . . . . . 7 ռուբ.

Ժամանորդագրութիւնը ընդունւում է իւրաքանչիւր ամսի սկզբից, և պիտի վերջանայ անպատճառ յիշեալ օրուանից ամսի վերջին։
Յունիսի մեկից մինչև տարեայ վերջը արժէ 7 ռուբլի։
ԼՈՒՍԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐ. և ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹ. ՉԻ ԸՆԴՈՒՆԻՒՈՒ
Է փոխելու համար պէտք է ուղարկել 20 ԿՈՊԵԿ (կարելի է և մարկերով) և նիշ հասցէն, առանց որի դիմումները կը մնան ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

ԱՌԱՆՁԻՆ № Ը ԱՄԵՆ ՏԵՂ 6 ԿՈՊ.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՆԻՒՈՒՄ ԵՆ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒՈՎ.—1-ին երեսի վրայ տողին (պարսիս) 10 կոպ., Գովկասից դուրս՝ 20 կոպ., 4-րդ երես 5 կոպ., Գովկասից դուրս՝ 10 կոպ.։
ԱՅԼԱԶԳԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆԻՒՈՒՄ
Խմբագրութիւնը բաց է 8—2 ժամ., դրատենակը 9—3 ժ. ցերեկ. և 6—8 ժ. երեկ.։
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽՄԲԱԳՐԻ ՄՕՏ ժ. 2-ից մինչև 3-ը։
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція Газеты „Горизонтъ". Сололакская ул., № 6, кв. 1, Телеф. № 15—57.
Our address: Tiflis (Russia, Caucase), Redaction „Horizon".

ՈՒՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1916 ՈՒՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՈՐԻԶՈՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՇԱԲԱԹ, 21 ՄԱՅԻՍԻ № 111

ՕՐՒԱՅ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՆՑՔԵՐԸ

Ռուսաց արևմտեան ամբողջ ճակատում տեղի են ունենում հրացանաձգութիւն և թնդանօթաձգութիւն։

Կովկասեան ճակատում՝ ռուսները թողել են Մաժախաթունը։ Բարերդի և Դիարբէքիրի ուղղութեամբ յետ են մղուած թիւրքերի յարձակումները։

Սև-ծովում ռուսաց սուզանաւը խորտակել է թիւրքական 5 առագաստանաւ և մէկը բերել է Սևաստոպոլ։

Բալկաններում սկսել են գործողութիւնները բոլգարական և անգլօ-ֆրանսիական առաջապահ զօրքերի միջև։

Վերդէնի մօտ շարունակւում են կատաղի կռիւները փոփոխակի աջողութիւններով։

Իտալական ճակատում իտալացիները տեղ-տեղ աջողութեամբ դիմադրում են աւստրիական կատաղի գրոհներին։

Նատալիա Գաւրիլնա Եակուլեանը և իր զաւակները յայտնում են՝ առաջինն իր սիրելի ամուսնու, երկրորդներն իրենց սիրելի հօր՝

ԵՐԴԻԵԱԼ ՀԱԻԱՏԱՐՄԱՏԱՐ
ԳԵՐԱՍԻՄ ԳԱԼՈՒՍՏՈՎԻՉ ԵԱԿՈՒԼԵԱՆԻ

մահը։ Հոդեհանգիստն այսօր՝ շաբաթ, երեկոյեան 7 ժամին, Բէհրութեան փողոց № 56, բնակ. № 7։ Թաղումը կիրակի, մայիս 22-ին, նոյն բնակարանից առաւօտեան ժամը 10-ին դէպի Քաժոյեան եկեղեցի և այնտեղից Յոթիվանք։
660 2—1

Սրմաթակ Յակոբեան Ռափայէլեանց, տիրուհի Եւգենիա Յակոբեան, Գաբրիէլ ա.-քահ. Տէր-Գաբրիէլեանցներ և Աբրահամ Բեօրակճեանց, յաւէտ սրտի յայտնում են ազգականներին, բարեկամներին և ծանօթներին՝ առաջինը և երկրորդը իրենց սիրեցեալ մօր, երրորդն իր զօրանչի և չորրորդն մօրաքրոջ

Մալվինազ Աղէքսանդրեան ՌԱՖԱԷԼԵԱՆՑԻ

մահուան մասին։ Ամփիսն շաբաթ, այսօրուայ 21-ին երեկոյեան ժամը 7 և կէսին, յուղարկաւորութիւնը կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին իր բնակարանից, Զէրբէզովսկայա № 9, դէպի սուրբ Կարապետ եկեղեցին։
662 Թաղումը Յոթիվանքի գերեզմանատանը 1—1

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ
ԵՂԲ. ԵՖԻՄՈՎՆԵՐԻ ՑԻՐԿԸ

շաբաթ մայիսի 21-ին և կիրակի, մայիսի 22-ին կը կայանայ առաջին հանդիսաւոր բացումը ցիրկի, նոր կառուցւող հայկական սեփական ամառային շինութեան մէջ, Միքայէլեան փողոց, Մուշաւանի մօտ։ Բացման օրի առթիւ Ակցիան հրաւիրել է աշխարհահռչակ մարդ-օրկեստր ՖՐԵԴ ՄԱՐՌՈՆԻՆ, Գրաժանութիւնները ծրագիրներում։ ✦ Սկիզբը ժամը 8 և կէսին։
Խնամեր! Ձեր ներկայացումը կը կայանայ կիրակի, մայիսի 22-ին, մասնակցութեամբ օղում Թոյող մարդկանց 4 ՍԱՏԱՆԱՆԵՐԻ, Նոյնպէս կը մասնակցեն իր յայտնի գերասան-գերասանուհիները։ Տեղերի գները էժանացրած են։ Իւրաքանչիւր հասակաւոր իր հետ կարող է մինչև 10 տարեկան մի երեխայ բերել։ Ցերեկուայ ներկայացումը ժ. 1-ին։ անվճար։ ✦
Դ.—Այս օրերս կը ժամանի անգլիական յայտնի կենդանիներ վարժեցնող ՋԵՐԻ ԿԼԱՐԿԻ իր հրաշալի վարժեցրած հնդկական հակայ փղերով։
1—1

Թիֆլիսի Արհեստաւորաց Ակումբի Վարչութիւնը խնդրում է ձեզ շնորհ բերել կիրակի, մայիսի 22-ին, առաւ. ժ. 10-ին, Ակումբի պ.պ. անդամների

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ

ՕՐԱԿԱՐԳԻ ՀԱՐՑԵՐ.
1. Ակումբի կանոնադրութեան փոփոխութիւն և լրացում.
2. Հրահանգ - ձեռնարկ Ակումբի վարչութեան համար։
3. Քննութիւն Ակումբի մի քանի անդամների վարմունքների։
4. Քննութիւն եղեմից նախահաւրի, հաստատուած ընդհանուր ժողովից, դոմինօի և նարդիի խաղերի վճարն աւելացնելու առթիւ, որ արել է Վարչութիւնը։
5. Այլ և այլ անյետաձգելի հարցեր, որոնք վերաբերում են Ակումբի գործերին։
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ԶՕԹ.—Եթէ ընդհ. ժողովը չկայանայ անդամների թւի բացակայութեան պատճառով, այն ժամանակ երկու շաբթից յետոյ նշանակւած ընդհ. ժողովը օրինաւոր կը հաստատի, անկախ ներկայ եղողների թւից (հմմտ. 15 յօդ. կանոն.)։
643 3—2

էյեֆարո- „ԼԻՐԱ" Թատրոն
Այսօր նոր ծրագիր
ՍԱՆ-ԳՈՏԱՐԴԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ
Տեսարանային
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ „ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ"
Ֆարս, 3 գործող.
Փոքրիկ Տրուդան, Մեծ Տրուդան, Կլարա մօրաքոյրը, Վերդինքերդ զորձակատարը, Կոմմի-Վոյաժոր, փոքրիկ Արբանովսկին։
933 Վերին սարեանի ծիծաղաշարժ նկար 0—42

«Հորիզոն»-ի բաժանորդներից նրանք, որոնք այս տարեայ հաշուին վճարել են 5 ՌՈՒԲԼԻ, թող շտապեն ուղարկելու մնացած 5 ՌՈՒԲԼԻՆ եւ. հակառակ դէպքում յունիս 1-ին կը դադարեցուի նրանց թերթի առաքումը։ Դրամի հետ ուղարկել նաև թերթի փաթեթի վրայի տպագրած հասցէն։
«ՀՈՐԻԶՈՆ»-Ի ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Համաձայն Երևանի Փոխ-Թեմական Տ. Խորէն եպիսկոպոսի պատուէրի, յայտնում եմ ի գիտութիւն Երևանի Թեմական պատգամաւորական ժողովի այն անդամների, որոնք բացակայ են իրենց տեղերից, որ տարեայ մայիսի 29-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, Երևանի Թեմական Դպրանոցի շէնքում կայանալու է

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ՕՐԱԿԱՐԳԻ ԵՆԴԻՐՆԵՐՆ ԵՆ.
ա. Հաշուետուութիւն Հոգաբարձական Խորհրդի վերջին երկու տարեայ գործունէութեան մասին։
բ. Զեկուցումներ Վերաստուգիչ Յանձնաժողովի։
գ. Ընտրութիւն Հոգաբարձական կազմի վեց անդամների և
դ. Ընթացիկ հարցեր։
987 1—1 Գործավար Երևանի Փոխ-Թեմական՝ Հ. Աւագեան

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐԻ ԱԿՈՒՄԲ
ՀՐԱՒԷՐՆԵՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Շաբաթ, մայիսի 21-ին
Թիֆլիսի Հայ զրաքննչական-օպերեթային դերասանական ընկերակցութիւնը դեկավարութեամբ դերասան Ե. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ
Վերջին և 139-դ անգամ ժողովրդի խնդրանքը կը ներկայացնէ
Անմեղ մեծ յաջողութիւն գտած, Ուզէյիրբեգ Հաշիբէգովի յայտնի օպերետ
ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ-ԱԼԱՆ
4 գործ., թարգ. Ս. Մաղալեանի։

Ասկեր	. .	Բաղդասարեան
Ասլիխան-բէգ	. .	Թորոսեան
Դիւլ-Զոհրա	. .	Մարգո
Թէլեք	. .	Ս-Վարդիթեր
Վալի	. .	Ղազարեան

Նոր եղանակներով։
Առաջին երաժշտախումբ դեկավարութեամբ Ս. ՄԱՂԱԼԵԱՆԻ
Սկիզբն է հիշ. 8½ ժ. երեկ.։
Կառավարիչ՝ Ե. Բաղդասարեան
Դիրիժոր՝ Ս. Մաղալեան
Բեմադրող՝ Թորոսեան
661 1—1

Տեղափոխելով արտասահմանից
ԲԺԻՇԿ
Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
Նախկին ասիստենտ Բերլինի համալսարանի կլինիկաների։
Մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների և նրանց միզասեռական օրգանների։ Ընդունում է ամենայն օր, երեկ. ժամ. 5 մինչև 7։ Հասցէ. Верійскій спускъ, № 1, домъ Меликъ-Азарьяна, кв. 19. հեռ. 1—96։ 50—18
524

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
ԵՒ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ
ԿԵՈՆՃԵԱՆ ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐԻ
Գլոմբ. ոսկուց, արծաթից, ֆարֆորից. ատամի հեռ. առանց ցաւի։ Արհեստական ատամներ ոսկուց (առանց բիմբի) և կաուչուկից՝ կատարելագործեալ մեթոդով։
Ընդուն. 10—2-ը ցեր., 4—7 երեկ.։
Լերմոնտովսկայա փող. № 1, մուտքը պերէուլկից։ 936 100—44

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԱԿՈՒՄԲ
Լորիս-Մելիքովսկի փ., № 6.
—ԱՇՈՒՈՐ—
Շաբաթ, մայիսի 21-ին
ԼԱՐԱՒՈՐ ՆԻԱԳԱԽՈՒՄԲ
Հիւրերը պ.պ. անդամների երաշխաւորութեամբ վճարում են մուտքի համար աղամարդիկ 50 կ., կանայք 30 կ.։
ՎԱՂԸ
ԿԻՆԵՄԱՏՈԳՐԱՖ և ՍԱԶԱՆԴԱՐ
648 1—1

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

I

Հին ցաւերը վերադառնում են պարբերաբար և յարաճուն ուժգնութեամբ բաղխում են մեր դռները։ Զալխուշեան, Թումանեան և ուրիշ հին ու երիտասարդ գործիչներ խօսեցին դառնութեամբ մեր ցեղային արատների մասին և պահանջեցին ու իրենք էլ [illegible] դարմանեն։ Ինչպէս պահպանել մեր լեզուն ու գրականութիւնը, մեր կուլտուրական արժէքները, մեր ազգային իմաստութիւնը, նա հարցը միայն պահպանելու մէջ չէ, այլ և զարգացնելու, խրախուսելու, տարածելու։

Շատ անգամ է խօսուել մամուլի մէջ այդ հարցերի առիթով, բայց այսօր նրանք ստանում են մի բացառիկ այժմէութիւն։ Այդ անվերջ գանգատները, որ գալիս են գաւառից ու կենտրոններից, այդ բազմաթիւ յուշագրերը, որ խօսում են նոյն ցաւոտ վէրքերի մասին՝ նմանում են անազանգի։ Անազանգ՝ որովհետև հայկական ճակատագիրը գտնւում է իր դարաւոր էւոլիւցիայի մի ուշագրաւ շրջակէտի վերայ։ Անազանգ՝ որովհետև ցեղի մի խոշոր հատուածը ջլատւելով, անհրաժեշտ են բացառիկ միջոցներ՝ կեանք ու թռիչք հաղորդելու մնացած հատուածին և փրկելու ազգային օրգանիզմը սպառնացող այլասերումից։

Ոչ ոք չի կարող ըմբռնել այդ անազանգի իմաստը, բացի մեզնից, հայերից։ Մեր դրացիները—որ նոյնչափ արգէնեմեր իրականութեան նկատմամբ, որչափ և անքարեացակամ—կարող են ասել, որ մենք այսքան ժխոր ենք հանում, որովհետև ուզում ենք իշխել։ Զեն ըմբռնի մեր հոգեբանութիւնը և տիրող ազգի ձախակողմեան իդէօլոգները, որոնք ստէպ մամուլի ու հրապարակային վէճերի մէջ հաստատութեան ու «յայնմատութեան» դասեր են տալիս փոքր ազգերի իդէօլոգներին, յորդորում են նրանց շատ էլ չյուզել իրենց մայրենի լեզուն, գրականութեան ու այլ արժէքների կորստեան առթիւ... Սիմպլիստ մտքերի համար դա կորուստ էլ չէ, քանի որ միայն մօտեցնում է ազգերը մէկ ամբողջական, համամարդկային գերդաստանի իդէալին... Գուշկին իր ցաւոտ, շովինիստական ոտանաւորի մէջ *) ծանուցիչ է ժամանակին, որ բոլոր սլաւոնական առուները պիտի միանան ի վերջոյ ռուսական մեծ գետի հոսանքում...Ցեղափոխական բանասեղծի հայրենակիցներից շատ շատերը դեռ այսօր էլ բնական ու օգտակար կը զանեն, որ նաև անթիւ ոչսլաւ առուները ձուլւին, միանան նոյն տիրական հոսանքի մէջ...

Եւ՝ ով որ կը բողոքէ դրա դէմ, ով կը փորձէ ակտիւ ու կորովի միջոցներով հակազդել ձուլման հոսանքին և պայքարել յանուն իր ազգային ինքնութեան, նրա դէմ պատրաստ է միշտ շատերի բերնում թունաւոր, հեգնախառն մեղադրանքը—«նացիոնալիզմ»։ Այդ մեղադրանքը լսեցինք անցեալները թիֆլիսեան մի հրապարակային դիսպուտի ընթացքում, ռուս ու վրացի ինտելիգենտների կողմից։ Նոյն յախուռն մեղադրանքը ռուս ինտելիգենցիան յաճախ է շպրտել և լեհերի ու ուկրայինցիների հասցէին։ Նա տեսել է միշտ նացիոնալիզմը մութ, բռնաւոր ուժերի ձեռքում, որպէս գործիք հալածանքի ու ստրկացման և նա միշտ արհամարհում մի գրիմասունի դէպի ամեն կարգի նացիոնալիզմ... Մինչ այդ բառը բոլորովին տարբեր իմաստ ունի լեհերի, հայերի, ուկրայինցիների և այլոց մօտ։

Այո, լեհերը, բոլոր լեհերը, տոգորուած են նացիոնալիզմով։ Այո, նացիոնալիստ են նրանց դեմոկրատներն ու արքայականները, կաթոլիկներն ու արմատականները. անգամ սոցիալիստ կուսակցութիւնը խորապէս ազգայնական է։ Նացիոնալիզմը և հայրենասիրութիւնը Լեհաստանում—ինչպէս ոչ մի այլ տեղ—համատարած է, տարերային, ժողովրդային. բայց ի՞նչ առնչութիւն այդ հոսանքի և այն կողմնակիցների, զիշատիչ, ազգերի իրաւունքները ոտնահարող՝ պաշտօնական նացիոնալիզմի միջև...

Ով որ ընդունակ չէ հասկանալու լեհական ու հայկական նացիոնալիզմի բարդ, առանձնայատուկ էութիւնը—լինի նա ռուս թէ այլազգի, բիւրօկրատ, թէ զեմօկրատ—նա անկարող է հասկանալ և լեհական, հայկական հարցը։

Լեհերը և հայերը... Զուգադրութիւնը գուցէ այնքան էլ աջող չէ։ Ո՞ւր հայկական նացիոնալիզմը, ո՞ւր լեհականը։ Ո՞ւր մէկի պատճառները, ո՞ւր միւսինը... Հայոց «նացիոնալիզմը» կոփած է այնպիսի հալածանքներով ու տանջանքներով, որոնց նմանը Ներօններն անգամ չեն յղացել։ Գուցէ ոչ մի նացիոնալիզմ աշխարհի երեսին այնքան սուրբ ու օրինաւոր չէ, ինչպէս հայկականը։ Ոչ մէկը այնքան չի ներշնչուած իմաստասիրական հանգամանքով, ինչպէս մերը։ Թող այդ չմոռանան մեր հեռաւոր և մերձաւոր համաքաղաքացիները։

Համեմատութիւնը լեհերի հետ մի այլ ցաւոտ հանգամանք ունի։ Հայ, լեհ բառերի զուգադրութիւնն իսկ ամաչեցնում է ինձ...Ո՞ւր լեհերի ազգային ինքնապաշտպանութիւնը (Գրուսայում, Սիլեզիայում, այլ տեղերում) և ո՞ւր հայինը։ Ո՞ւր լեհերի հայրենասիրական թռիչքը և ո՞ւր մերը... Այնտեղ՝ տարերային, խոր ու մասսայական, այստեղ՝ ծանծաղ, խմբական և կցկտուր։ Այնտեղ՝ հզօր ու կատաղի նախանձախնդրութիւն ազգային դարաւոր աւանդների համար—լեզուի, գրականութեան, պատմական յիշատակների—այստեղ՝ ամեն բան մատնուած ի սատ ճակատագրի։

Ո՞րտեղից է այդ ազգաւոր դժբախտութիւնը, ինչու՞ է այսպէս կաշկանդուած մեր հաւաքական կամքը...

Միք. Վարանդեան

ՄԻՋԱԳԵՏՔԻ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

II

Հայերի գլխին թափուած կրակը, անորակելի ոճիրները տեսնելով ու լսելով՝ ահ, սարսափ ու զարշանք ազդող բոլոր զգացմունքներն ի մի գումարուած՝ փշաքաղեցնում են մեզ ու ցնցում ամբողջ ջղերով և մարդ ըսկսում է մտածել նահապետականօրէն, թէ՝ մարդկանց մեղքերն արդէն ծառացել են մինչև Աստուծոյ աթոռը և հարկաւոր է մի երկրորդ ջրհեղեղ, մարդկութիւնը ջնջելու ու նրան լուսնալու այս մռնչացող անարդարութիւններից։

Ի հարկէ, անմիջապէս պատժել չկարողանալու անզօրութիւնն է ստիպում այս կերպ մտածել. ուժեղ լինելն ուրիշ բան կը թելադրէր...

Իսկ այժմ, Թորոսեանի անցած ճանապարհով մանենք Միջագետք, և թող չվախեցնէ մեզ, եթէ մեր տեսածները կրկնողութիւններ լինին վերջին տարում աչքներիս առաջ միշտ տեղի ունեցող և շարունակւող Հայկական Տրագեդիայի։

Թող չվախեցնէ...

Կսերքսէսը դէպի Աթէնացիներն ունեցած իր զայրոյթը չմոռանալու համար, յատուկ մարդ էր նշանակել, որպէսզի շարունակ յիշեցնէ իր կրած վիրաւորանքը, կանչելով.—«Տէր, յիշիր Աթէնացիներին.—մենք էլ միշտ, ամեն օր բաց չպիտի թողնենք յարմար առիթը, շարունակ և միշտ յիշեցնելու, թէ ինչպէս մորթեցին մեր երեխաներին, ինչպէս բռնաբարեցին ու շուկայ, վաճառքի հանեցին մեր գեղեցիկներին, թէ ինչպէս պղծեցին մեր օջախը, արտաւորեցին մեր պատիւը... չպէտք է մոռանալ այդ սարսափների հեղինակներին...

Լեռների բարձունքներից, հովասուն վայրերից հայերին պոկելով՝ շպրտեցին նրանց այնպիսի տեղեր, ուր առաջը ջեռուցած հնոցի պէս է վառւում արևի տակ, ուր ջերմութիւնը երբեմն հասնում է մինչև 60° և որտեղ նոյնիսկ բնիկները, որ սերնդէ-սերունդ սովորել ու յարմարւել են տեղական կլիմային, դարձեալ տօթի ձեռքից չեն իմանում ուր փախչել։ հապա ինչպէս կը լինի վիճակն այն թշուառների, որոնք, թէև միշտ ենթակայ տաճկական անարդ դաւերին, բայց ծնել ու իրենց կեանքն անց են կացրել պաղ, կարկաչուն աղբիւրների կողքին, սաղարթաւոր ծառերի տակ, կանաչ հովիտներում ու անտառապատ սարերում։

Դրա հետևանքը մենք տեսնում ենք Միջագետքում, ուր Եփրատի ափերն ամբողջ երկարութեամբ՝ լի են դիակներով ու գերեզմաններով։ Մէսքէնէի մօտ ընկած ընդարձակ տարածութիւնը ծածկւած է հազարաւոր հողաթումբերով և հողաթումբերի շուրջը վխտում են անթիւ սոված շներ։—Տարբերւած հայերի «գերեզմանների» շարաններն են դրանք։ Օգոստոսեան կիզիչ արևի տակ՝ այդտեղ էին կանգնեցրել Ադանայի, Խարբերդի, Կոնիայի և ուրիշ տեղերի տասնեակ հազարաւոր զաղթականներին, և նրանք արևից խաշուելիս, ծարաւից պապակւելիս, Եփրատի յորդառատ ջրերի ափին կանգնած՝ նեղած գետին էին տապալում, մեռնում, կոտրուում ճանճի պէս, գետի կողքին՝—«Ջուր»—մրմնջելով... Նրանց թոյլ չեն տալիս ջուր խմելու.—Ամեն օր ջուր տալն արգելւած է այս շներին.—այդպէս է ասում տաճիկ կառավարութեան ներկայացուցիչ ժանդարմը, և «արգելւած» հեղուկի ծովի մօտ՝ մայրը ծարաւից մեռնող իր զաւակի պապակւող շրթունքներն արցունքներով է թրջում...

Զարգացած, բարձր կրթութիւն ունեցող, ֆրանսերէն, անգլերէն, գերմաներէն խօսող հայ կանայք ու աղջիկներ քաշում, տանում է ամեն մի արաբ, ամեն մի տաճիկ, ամեն մի ոստիկան. և այդ պատճառով՝ Եփրատը շարունակ կուլ է տալիս ինքնասպանութիւն գործող, պատւազուրկ եղած թշուառներին, որոնց յաջորդում են նրանց եղբայրներն ու ծնողները, գտնէ գեթ ալիքներում մոռանալու իրենց կրած տանջանքներն ու վիրաւորանքները։

Մծբին սկզբում 5000 հայ կին ու երեխաներ էին հաւաքել ուրիշ քաղաքներից (յետոյ աւելացան). մեծ մասը կոտորեցին սովից, ինքնասպանութեամբ շատերն ազատեցին, իսկ շատ կրթւած գեղեցկուհիներ էլ՝ սրա ու նրա ձեռքն ընկան։ Տաճիկ օնբաշին ասում է.—Ինձ թելադրւած է 200 ազնիւ ու կրթւած աղջիկներ տալ այս ինչին ու այն ինչին... Այդ այն արժէքը կունենայ, որ սերունդներին կը կրթեն...

Միջագետք... մի անիծւած վայր, որ մի հսկայական գերեզման եղաւ հայի կեանքի ու պատւի համար։ Այնտեղ կոտորում, մեռցնում են 500,000-անոց հայ «զաղթականութիւնը». ով կառնէ դրա առաջը, Տէր-Աստուած. ով կը փրկէ նրանց մահից...

digitised by A.R.A.R.@

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Թիֆլիս, 21 մայիսի

ԵՂԲԱՅՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անգլո-ռուսական շքեղ հանդէս Մոսկվայում։ Առիթները չեն, որ կը պակասեն այդ տեսակ հանդէսների համար, որոնք ցուցաբար բնոյթ ունին զերազանցապէս։ Լաւ են, օգտակար այդպիսի ցոյցերը ներկայ անստոյգ ու տագնապալի ժամանակներում, երբ հարկ է կռել, ամրապնդել դաշնակցական կապերը և ներշնչել փոխադարձաբար վստահութիւն ու խրախուսանք։

Առիթը ներկայացաւ զիւրութեամբ։ Բաւական էր բրիտանական դեսպանի մի ուղեւորութիւն դէպի Մոսկուա։ Սիր Ջորջ Բիւկենեն ժողովրդական անձ է Ռուսաստանում։ Նա մէկն է ռուս-անգլիական զինակցութեան ամենագործօն հեղինակներից։ Դիւրին բան չէր յաղթահարել մի դարաւոր անցեալի կնճիռները, վերացնել այն փոխադարձ անվստահութիւնը, որ եղել էր վաղուց ի վեր երկու պատմական հակոտնեաների միջև։ որ երկուսով ձգտում էին տիրանալ ասիական լայնատարած ցամաքին և որոնցից իւրաքանչիւրը կուզէր պահել իր ձեռքում համաշխարհային տիրապետութեան, հեգեմոնիայի բանալին։

Երկար, անդուլ ջանքերով, այնուամենայնիւ, հարթեց ճանապարհը անգլո-ռուս բարեկամութեան, վերացաւ աւանդական ատելութիւնը դէպի «Ենենգաւոր Ալբիոնը», երկու մեծ պետութիւնները ըմբռնեցին, որ երկրագունդը բաւականաչափ ընդարձակ է երկուսի համար, որ ռուսական արշաւանքը դէպի Հնդկաստան լոկ գեղեցիկ մի երազ է, որ անգամ Գոլսի, նեղուցների տիրապետութեան խնդիրը չի կարող անանցանելի խրամատ բանալ երկուսի միջև և որ, վերջապէս, երկուսն էլ այսօր—Ռուսաստան և Մեծ Բրիտանիա—հաւասարապէս շահ ունին տապալելու մի նոր ու վիթխարի ոյժ, որ յարաճուն ծաւալումով սպառնում է հաստատել ծովերի ու ցամաքի վրայ իր բռնաւոր հեգեմոնիան...

Գերմանո-ռուս պատերազմը յայտարարելուն պէս՝ Անգլիան առանց վարանելու յարեց ֆրանկո-ռուս դաշնակցութեան և իր հրակայ նաւատորմի պողպատեայ ճիրաններում կաշկանդեց Գերմանիայի ծովային ուժերը...դրեց միաժամանակ դաշնակիցների տրամադրութեան տակ իր ցամաքային զօրքը և ֆինանսական անսպառ միջոցները։

Այնուհետև ռուս-անգլիական մերձեցումը զարձաւ օրւայ նշանաբան. Մոսկուան, Ռուսաստանի ինտելիգենտ և դէմոկրատ մայրաքաղաքը, որբան եղաւ այդ մերձեցման, հիմնեց յատուկ օրգաններ՝ մշակելու համար մտերմական կապերը արևմտեան մեծ, ռամկավար—սահմանադրական ազգի հետ։ Նոյն Մոսկուան տօնեց երեկ բրիտանական դեսպանի մուտքը, Զելենօկով արտասանեց խիստ գեղեցիկ մի ճառ, դեսպանը պատասխանեց նոյնքան ուժեղ մի ճառով, հռչակեց իր երկրի անխորտակելի մեծութիւնը և այն անհաշիւ բարիքները, որ Բրիտանիան դեռ պիտի հասցնէ դաշնակիցներին, նրանց յաղթութեան սրբազան գատին։

Մի առանձին խորհրդաւորութիւն ունէին այդ ճառերը, արտասանելով զրեթէ հենց այն ժամանակ, երբ ռուսական զօրքի մի հեծելաջոկատ, անհնարին դժուարութիւններ յաղթահարելով, դնացել միացել էր անգլիական բանակին, Տիգրիսի ափերում...

Եղբայրացումն է,—նոյնքան յուզիչ, որքան յուսատու, քաջալերող։ Անտարակոյս, նա մէկն է մեծագոյն երաշխիքներից, որի շնորհիւ քաղաքակիրթ մարդկութիւնը վաղ թէ ուշ պիտի ընկճեցնէ գոռող Թշնամուն և միլիտարիզմի ուերակների վրայ պիտի կանգնեցնէ խաղաղութեան ու եղբայրութեան նոր աշխարհը...

Հաց չկայ. Ռոքբայի տարագիրներին ամիսներ յետոյ միայն սկսեցին «հաց» բաժանել, իւրաքանչիւրին տալով օրական 8 և մի քառորդ ժսխալ աւիւր՝ ժարդագլուխ... Իսկ միւս տեղերն այդ մսխալներն էլ չկային. և սովից «հաց» բաժանողներին՝ արաբները մի կտոր հացի փոխարէն կամ աղջիկ էին ուզում, կամ երեխայ...

Թորոյեանը հարցնում է մի զինուորականի.—Ինչու՞ այս թշուառներին հաց չէք տալիս։ Տաճիկ զինուորականը զարմացած, թէ ինչու՞ են այս տեսակ «յիմար» հարց տալիս, պատասխանում է.—Մեր զօրքին հաց հասցնել չենք կարողանում. էս շներին պիտի հաց տանք։

Մի քանի տեղեր ընտրովի, գեղեցիկ 6—10 տարեկան հայ երեխաներին շուկայի տպրանքի պէս ի վաճառ էին հանել և ծախում էին «հարը» 50-70 կոպէկով։

Մի խօսքով տաճիկ կառավարութիւն, աւստրո-գերմանական օրինութեամբ զօրացած՝ Հայաստանում կատարածը լրացնում է Միջագետքում թէ խմբերով եփրատում խեղդոտելով, թէ սովամահ անելով և թէ սեռականացնելով գեղեցիկներին, չհաշուելով այն, որ հիւանդութիւնները թևարձակ գործում են կենդանի մնացած թշուառների շարքերում...

Եւ ահա կրկնուում են Դրասխանակերտցու հառաչանքները.—Եւ այսպէս անմարդացեալ և անգութացեալ, խղճացեալ և անշքեղացեալ այնուհետև աւանը և շէնք մեր եղեն իբրև դանդաստան մացառախիտ... և քաղաքք մեր կրծանեցան առ ի չգոյէ բնակչաց և երկրագործք սպառեցան...

Ճանապարհ դար առաջ, և 12 դար յետոյ. պատմութիւնը կրկնուում է մեկ համար. այն ժամանակ մահմեդական արաբների ձեռքով, այժմ մահմեդական տաճիկների ձեռքով...

Բայց այն ժամանակ լրութիւնն այս աստիճան չէր «կատարելագործուած» *)։

Առամայիս

«ՀՈՐԻԶՈՆԻ» ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՑ

Նոր Ուրգենչ (Խիւա), 22 ապրիլի

Խիւայի խանութեան մէջ փետրուարին տեղի ունեցած անցքերի մասին վերջերս լրագրներում լոյս տեսան Թուրքաց «Իկբալ» թերթի ուաց չափազանց աղաւաղուած տեղեկութիւնները։

Այդ անցքերի իսկական պատկերը հետևեալն է։

Անցած փետրուարի 8-ին 10—15 հազար կինուած Եումուդ ապստամբներ գալիս շրջապատում են Նոր-Ուրգենչը գլխաւորութեամբ նոյն ցեղի աւագակապետ խան Զինովուդի։ Վերջինս առանց Թալանի մատնելու քաղաքը, վերցնում է 90,000 ռուբլի դրամ տեղական ժողովրդից և հեռանում դէպի Խիւա քաղաքը, որը գրաւում է 32 վերստի վրայ աջակողմեայ Խիւա հասնելով ապստամբները յարձակուում են քաղաքի խաղաղ բնակիչների վրայ և Թալանի մատնում։ Մրանելով խանի պալատը, ապանում են նրա երկու մինիսարին։ Թալանած են երկու ռուսահպատակի խանութ և տեղացիների ամբողջ շուկան։ Ապստամբները կուռ ին բռնուում զօրքի հետ, որը Թւով 800 է լինում։ Երեք օր անընդհատ հրացանաձգութիւնից յետոյ՝ Թշնամին փախուստի է դիմում, թողնելով 1,300 դիակ։ Կուռ երկրորդ օրը հասնում է Ճաշքենդից գնդապետ Գալկինը մի զօրամասով և կարգը վերականգնում։

*) Մոռացայ յիշելու, որ վերջը պարզուել է էրզրումից գաղթեցրած հայերի վիճակը. քսան հազար հոգուց՝ հալեպ են հասել միայն... 30 հոգի **)։

**) Այս բոլոր տեղեկութիւնները պէտք է ընդունել մի յոյսի վերապահութեամբ։ Խմբ.

Ներկայումս կեանքը նախկին դրութեան մէջ է։ Զէրբակալած են ապըստամբների գլխաւորները, Թալանած կողոպուտը վերադարձուած է տէրերին։ Ապստամբները բերում, յանձնում են զէնքերը։ Գեներալ Գալկինի պատժիչ զօրախումբը շարունակում է գործել Եումուդ ցեղերի մէջ։ Ռուսներից սպանուած է 7, վիրաւորուած 16 զինուոր։

Ականատես

ՄՇՈՅ ԵՒ ԴԱՇՏԻ ԿՈՏՈՐԱԾԸ

Երբ 1914 յուլիսի 20-ին Թիւրք կառավարութեան կողմից ընդ. զօրակոչը յայտարարուեց, ահ ու սարսափը տիրեց հայ բնակչութեան։ Փորձառու հայ ժողովուրդը զգում էր, որ պատերազմը պատեհ առիթ մը պիտի դառնայ Թիւրք կառավարութեան ձեռքը, իրագործելու համար Հայաստանի քրիստոնեայ տարրերու բնաջնջումը և Հայաստանի տեղ միապաղաղ Թիւրքիստան մը ստեղծելու դիմոխային ծրագիրը, որ տարիներով կանխամտածուած ու որոշուած էր։

Դէպքերի սիստեմատիկ յաջորդականութիւնն եկան ապացուցանելու այդ մղձաւանջային նախազգացումները։ Նախ կառավարութեան հարկանաւաքները տուրքերը կրկնապատկել սկսեցին և բռնի ուժով առան։ 20—30 ձիաւոր ոստիկան և զինուոր շարունակ գիւղերը մտն կուգային և խստիւ կը պահանջէին, տուրքէն զատ, ցորեն, գարի, ձաւար, իւղ, հաւկիթ, տրեխ, տրեխի թելեր, թեռ, կապերտ, անկողին, խոր, ոչխար, գոմէշ, եզ, ձի, չուան, ժապաւէն, և սայլեր՝ փոխադրութեան համար, ամբողջն էլ ձրի։ Ամեն ամիս 50 եզ, 60 և 70 մարդ կը ժողվէին և Մուշ կը տանէին։ Երիտասարդները իրրև զինուոր վաշտերու մէջ կը բաժնէին, իւրաքանչիւր վաշտի մէջ 20 - 30 հայ զինուոր և ոչ աւելի, չարաչար կերպով զործածելով միայն բանակի ծառայութեան։ Հայ զինուորները նախամեծար համարեցին ծանր լուծից ազատուելու համար լեռներու և ձորերու մէջ անօթի մեռնիլ, և սկսեցին փախուստ տալ։ Ոմանք մինչև գան և անցան արտասահման։ Շատեր Սասնոյ լեռներն ապաստանեցան և քանիներն ալ իրենց գիւղերու մէջ պահուեցան, ու կերպ մը կապրէին և ոստիկաններուն կաշառելով օր կանցնէին։

Իսկ 45 - 50 տարեկան եզողներուն գործածում էին իբրև բեռնակիր, որպէս զի մինչև պատերազմի վերջանալը կենսամթերք փոխադրեն։ Զմեռուան սաստիկ ցուրտերուն մերկ, բոբիկ, անօթի, ծարաւ, յաճախ շալակով և երբեմն ձեռնասայլով 15 օրւայ ճամբայ զօրքերուն Մուշէն մթերք կը փոխադրէին մինչև Բասեն, Հասան-Գալէ, Էրզրում, Ցուրտէն, անօթութենէն շատերը ուժասպառ կը պառկէին ճանապարհի երկու կողմը... Շատերը կը մեռնէին։

Ամեն գիւղի մէջ 30—40 պահակ զինուորներ կային, ամեն օր մարդ գլուխ մէկ-մէկ հաւ պիտի տրուէր, կամ ուրիշ մարդու մի ոչխար։ Ասոնք ամեն տեսակ չարիքներ կը գործէին, ծանօթ ոստիկաններ ամեն գիշեր երդիկներու վրայ կամ տուներ կը պըտտէին, և կը հարցնէին թէ այսինչ մարդը ասոնց է. եթէ տանը ներկայ չլինէր, խեղճ տանուտէրը ծեծի տակ կը ջարդէին, և չանով սիւնին կապած պաղ ջուր կը լեցնէին ու մինչև առաւօտ հերթով կը ծեծէին, մինչև գիւղապետի միջնորդութեամբ մի որոշ գումար կամ ձի, ոչխար, կով, ժամակ են, կաշառք տալով կազատէին։ Վերջին ամիսները գիւղէն 20—30 հոգուց բաղկացած խմբեր կը հաւաքէին և կը տանէին ճանապարհին կամ ձորի մը մէջ կը սպանէին։ Սարսափէն ոչ ոք չէր համարձակուում Սար կամ Դաշտ երթալու։ Կառավարութեան հրահանգով հարեան քիւրդերն ալ Դաշտի մէջ մարդ կը սպանէին, և տաւարներն ու ոչխարները կը տանէին։ Գիւղացիներուն պատուիրած էին, որ ամեն մարդ արևով պէտք է գնայ իր արտը և արևով վերադառնայ։ Հարեան քիւրդերը ինքնագլուխ սկսեցին խոտերը քաղել և տանիլ իրենց գիւղը։

Երթալով զրութիւնն աւելի վատացաւ։ Այլևս ապատուելու համար մը գտնելու հնարաւորութիւն չկար, ամեն մարդ զինք յանձնեց իր սև բախտին։ Երեխաներն անգամ տարտափած, երբ ոստիկան մը կամ անծանօթ անձ մը կը տեսնային, պոռալով, ճչալով դէպի տուն կը վազէին։

Գիւղերից փախչող ժողովուրդը և հայ զինուորները Սասնոյ մէջ հաւաքեցան և կը կառավարէին Ռուբէնը, Փափազեանի և Կորիւնի ղեկավարութեան ու հսկողութեան տակ։ Իսկ մեր երկու գեղի, այսինքն՝ Վարդենիս և Արտօնք գեղերու հայ երիտասարդութիւնը Նեմրուտ լեռան մօտիկ Շամբին (Մեղրագետի եզերքի եղէգնուտ) ապաստանեցան՝ Վարդենիսցի Մարտիրոսի, նոյն գիւղացի Հասրաթի ու Յարութիւն վարժապետի Արտօնք գիւղացի Տօնապետեանցի և Բարսեղեանց Օհանի առաջնորդութեամբ։

Գէաք է ըսել, որ եթէ տղէրք փախուստի չդիմէին, կոտորածէն առաջ էլ իրենց կեանքը վտանգի մէջ էր։ Սասնոյ, Վարդենիսի ու Արտօնք գեղերու կոմիտէները խորհրդակցեցան և վճռեցին, որ պէտք է պատուով մեռնիլ և չյանձնիլ թիւրք գազան կառավարութեան ձեռքը, կրկնելով միշտ եղիշէի սոյն խօսքերը. «Մահ ոչ գիտացեալ մահ է, մահ գիտացեալ անմահութիւն է»։ Սասնոյ բաջերու կազմակերպուած ուժերէն կառավարութիւնը վարանիլ սկսեց և անմիջապէս զօրք հանեց Սասուն ու երեք անգամ ուժեղ զրոհ տուեց։ Սասնոյ քաջերը առիւծի նման կռուեցան, երեկու անգամ յետ շպրտեցին զօրքերը, որոնք թնդանօթով կը պատերազմէին, բայց ինչ ընէին հայ քաջերը, որ հրացանն ու թնդանօթը նոյն ուժն ու զօրութիւնը չունէին։

Սասունը մեաց պաշարման մէջ, զօրքին միացած կը կռուէին և քիւրդերը։ Դիշեր մը տղէրք մէկտեղ գալով խորհեցան, որ այլևս դիմադրել անկարելի է, կենսամթերք չկայ, հրացանների փամփուշտներն վերջանալու վրայ են, պէտք էր նահանջել և ուրիշ ապահով տեղ մը ապաստանիլ։ Այս որոշման վրայ տղէրք ցրուել ըսկսան, շատերը Սասնոյ լեռներու, քարերու ծերպերուն մէջ, անտառներու և ձորերու մէջ ծածկեցան, քիչ մասն ալ յաջողեցաւ գիշեր՝ ճամբորդելով Ռուսաստան անցնել։ Անկարելի է չյիշել, որ Սասունցի Անարոն գիւղացի Ցակոբեան Վարդան վարդապետը, որ Մշոյ առաջնորդ էր, միշտ ժողովրդեան կը քաջալերէր, որ մահուանէն չվախենան, խրախուսելով, որ փրկութիւնը մտացած է, և եթէ մենք չկարողանանք մեր վրէժը լուծել, դաշնակից քրիստոնեայ հզօր տէրութիւնները իրենց քաջ զինուորներով վրիժառու կը լինեն և Հայաստանի ապագայ սերունդը գերութեան կապերէն ազատուած՝ պիտի երգէ ազատութեան փառը։

Մշոյ Արտօնք գիւղացի

Մուշեղ քահ. Տօնապետեան

(Վերջը մի՛ս անգամ)

ԿՈՏՈՐԱԾԻՑ ԱԶԱՏՈՒԱԾ ՄՇԵՑԻՆԵՐ

Մուշ վերադարձող քաղաքացիներէն մին ուղարկել է այնտեղ ապաստանող բնիկ մշեցի փախստականների հետեւեալ անուանացուցակը, բաղկացած 117 անձերից.

Վերին քաղեցի.—Շարաֆեան Սրապի տղան՝ Երուանդ և իր չորս քոյր՝ Զարուն, Հերվինէն, Ագնիս և Վէքթոր, Կարապետեան Ալաւերդին և իր կին, Զաքարեան Մարտիրոսի աղջիկ՝ Ֆինջան, սափրիչ Էլոի տղան՝ Աւետիս և իր մէկ քոյր՝ Մարդէն, Թումոյեան Թուսասի Եղիշէն, Թէլիկ և իր տղան, Զարչի Գեսիկեան Ցակոբ և Յարդենի տղան Բահրին, Կարապետեանց Սամսոն, Բաղոյեան Մանուէլի տղան Վարդգէս, Փոսնէչի Սահակ և իր կին Նոյեմ, Սողկայ Մուրադ, Բղաէեան Մելքոնի աղջիկ Անուշ, Նանկանց Մօսոյի կին և իր տղան (10 տարեկան), Գոնջոյեան Գրիգորի կին Սօֆոն և իր մէկ աղջիկ, Գոկէյեան Բարսեղի կին՝ Խուսար և իր աղջիկ Եսթեր, Իկիտոյեան Մկրտիչի Անուշ, Զաքէեան Գազարի տղան Մուշեղ, Ասլանեան Աւետուրի տղան Յովհաննէս, Աստուրիկեան Աբրոյի տղան, Մրուզեան Յարդենի տղան Արփիար և իր կին Նոյեմ, Բեզոյեան Մուրադի տղան Յովհաննէս, Զաքարեան Խանէի Թոռ Գէորգ, Նալպանդ Մկրտիչի Անուշ, Տօնէչի Բղտօն և իր կին։

Ս. Մարիճ քաղեցի.—Խալդաթչի Միսակ Մանուկեան, Էրզրումցի դարբին Գարբիէլի տղան, Կարգլիեան Աբշարիի աղջիկ՝ Աշխէն, Աւօր Կարօն, Շարուխչի Յովսէփ, Եսարեան Սաքոյի կին՝ Դշխոյն և իր երկու տղան, Լեւոն ու Վարդկէս, խուլի Գասպար, իր կին և իր երկու տղան, Հմայեակ և Սարօն, Փրունչի Համբիկիրկին՝ Հայկոն, տղան՝ Սենեքերիմ, մայր Սալին, եղբայր Աբիսակէս և իր քոյր Լուսվարդ, Քիւրքճեան Միսակ աղայի Սանակ, Մարգէեան Արիստակէսի տղան՝ Գարեգին, Խուլի Յարդենի Եղիշ, Փոնչի Ալաւերդին և իր կին, Գիրէի Գասպարի Յովհաննէսի տղան, Բորոյեան Գեորգի աղջիկ, Բաղթումէի Էլոյի Էլոն, իր կին, մէկ տղան և մէկ աղջիկ, Ֆրնչի Նազարի կին և իր երկու աղջիկ, դարբին Աբրէի կին՝ Նազլին և իր տղան, Գրիգոր, Գեորգ, Մուշեղ և հարսն, Թութունչի Միմիջի տղան Խաչօն, Ոբրդի Գուգուրի երկու տղան, Սուրէն և Լորիս, Հլզաթ էֆենդիի տղան Հայկակ։

Զորոյ քաղեցի.—Կոբնեճոյեան Տիրանի տղան Ռուբէն, Աբրէյի Կարօի Աւետիս, Իգիտեան Թարզի Խաչիկ, Թարզի Կնօն, Աբրէենց Աբրահամ, Յարդենի կին, Անգին իր հարս և սրա մէկ տղան ու մէկ աղջիկ, Կանչոյեան Նուրիի տղան՝ Մուրադ, գոմեցի Թորոն, Ջաղացպան Սաղոյեան Խաչօն իր տղան, Ցակոն և եղբայր Աղօն, Մկրտչի Նահապետ, Չարխչի Մկրտչի կին՝ Նանիկ, Տոնոյեան Զբրոյի Աւետուր, Մնոյի Միսակ, դարբին Գաբրիէլի աղջիկ՝ Զապէլ, գասապ Զաքարի Ասոն, Գեորսի Մխիթար, Մխիթարի կին Իւղոն, Կիրակոս Գեորսեան և իր կին Խազալ, Աւետիսի աղջիկ Բրիստ, Հապոյի հարս Շողիկ, Հապօ Սարգիսեան։

Բրի քաղեցի.—Գասոնց Ստեփանի տղան, Թարզի Նախոյի տղան՝ Յարութիւն և իր քոյր՝ Իժաստուն, Նախոյի քոյր՝ Լուսին, Թութունչի Վարդանի տղան՝ Ռուբէն։

Ջիգրաեկեն քաղեցի.—Մուխոյի Գրոյկան Մկրտչի տղան՝ Լեոն, Նանոյեան Գրիգորի տղան՝ Աւետուր, Նանոյեան Գեորսի Սօֆոն և իր աղջիկ։

Բացի այդ 117 անձերից Մուշ քաղաքում ներկայումս կայ մօտ 17—18,000 փախստական, որոնք եկել են գլխաւորապէս շրջակայ գաւառներից և գիւղերից։ Դրութիւնը վերին աստիճանի անմխիթարական է և յաճախ սովամահութեան դէպքեր են պատահում։ Տարափոխիկ հիւանդութիւնը նոյնպէս սկսեր է բուն դնել ժողովրդի մէջ։ Սրանով հրաւիրում ենք փոխստականներին օգնող բոլոր ընկերութեանց ուշադրութիւնը, փրկելու համար հայ ժողովրդի այդ թշուառ բեկորները, որոնք ազատուած մարդկային գազանութիւններից կը մնան տակաւին խեղճ ու կրակ վիճակի մէջ։

Նոյն նպատակով կիմանանք, որ հայերի տուները ամբողջապէս այրուած են, բաց առեալ մի քանի շէնքերից, որոնց Թիւրք կառավարութիւնը զօրանոցի է վերածած եղեր։ Բաղաքում մնացեր են նաև 180 տան չափ Թիւրք բնակիչ, իսկ միւս գաղթող Թիւրք բնակչութիւնը հետերնին տարել են մեծ Թւով փոքրիկ հայ տղաներ Թիւրքացնելու նպատակով, տարեր են նաև շատ հայ կանայք և զեղեցիկ աղջիկներ, ինչպէս պատմում է Երուանդ Շարաֆեան (17 տարեկան մի տղայ), որուն Թիւրքեր հետերնին տարած են մինչև Շէն գիւղ, սակայն որուն այդտեղից կը յաջողի գիշեր ատեն փախչիլ և վերադառնալ Մուշ։

Հմայեակ Սահակեան

ԲԱՂԴԱԴԻ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Թեհրան, 9 մայիսի

Բաղդադի ուղղութեամբ եղած պարսկական ճակատի ընդհարումները մի քանի ժամանակ է դադարել են։ Պարսկական հողի վրայ ձեռնարկած դիմադրութեան մէջ ֆիասկոի ենթարկուելուց յետոյ, գերմանացիք լուրջ նախապատրաստութիւններ են տեսել ռուսական արշաւի առաջն առնել Թրքական հողի վրայ։ Ասում են գերմանացիք, այն փաստի հիման վրայ, որ Թրքական զօրքի [illegible] զեկավարութիւնը [illegible] ցարձակապէս գեր[illegible] ժանացի զօրապետների ձեռքում է։ Շտաբը նոյնպէս գերմանացիներից է կազմուած։ Իրրև ամբի ընկնող Թրքական զեկավար ներկայանում է Թալիբ փաշան, Սալմաստի մօտ հայ կամաւորների շնորհիւ ջարդուած Խալիլ բէյի հետ միասին սուար ոյժեր են կենտրոնացել Բաղդադ և այնտեղից մինչև սահմանագիծ։ Անկիլական զօրախմբի անձնատուութիւնից յետոյ, նրան պաշարող Թրքական ոյժերը մեծ ժասամբ դէպի Խանէկին են դիմել, որը բաւական ամրացած է և զինուած ուժեղ արտիլերիայով։

Թրքական զօրաբանակի մէջ են գտնուում նաև Քիրմանշահից խրտուած ժանդարմերն ու Թափառական փոքրաթիւ խմբերը։ Նրանց ընդհանուր թիւը 2000—2500 է հասնում, որոնց անուանական հրամանատար է նշանակուել Նիզամը - Սալթանէն, իսկ իսկական զեկավար ներկայանում է գերմանացի գնդապետ Բոֆիը։ Նիզամը-Սալթանէի նշանակումը ինչպէս երևում է, վերջերս է կատարուել, թէ նրան շոյելու և թէ պարսկական ոյժերի լքման առաջն առնելու նպատակով։ Ժանդարմերի յուսահատ և դժգոհ վիճակի մասին արտայայտել են կերի ընկած ժանդարմերը, ասելով, որ իրենք այժմ բոլորովին իզուր են համարում կուռելը Թրքութեամբ խոյս կը տան Թրքական բանակից, եթէ հնարաւորութիւն ունենան։

Պարսկական ոյժերի զանազան մասերի անմիջական զեկավարներն էլ գերմանացի զինուորականներն են։ Ներկայանում աջակից ունենալով շէյդացի սպաներից մի քանի հոգի։ Սրանց մի մասը—հարստացածները Թողել, հեռացել են Շէյդիա, իսկ մի քանիսն էլ Բաղդադ են գտնուում։

Բաղդադ են գտնուում նաև Ղումի «Ազգային ինքնապաշտպանութեան կոմիտէի» անդամների մեծամասնութիւնը, ինչպէս և Պարսկաստանից խոյս տուած դեմոկրատների մեծամասնութիւնը։

Նոր տեղեկութիւններով հաստատուում է անցեալներում հաղորդածս այն լուրը, որ դեմոկրատների ներկայացուցիչները Կ. Պոլիս են գնացել որոշ յանձնարարութեամբ, Թիւրք կառավարութեան հետ բանակցութիւններ վարելու համար։

Այդ նպատակով, դեռ անցեալ տարուանից Բերլին են գտնուում այդ խմբակցութեան մի երկու աչքի ընկնող զեկավարները, ի Թիւս որոնց Բերլինի պարսից դեսպանը։ Գուցէ ապագայում պարզ ի Թէ մէկ և Թէ միւս բանակցութիւնների նիւթն ու արդիւնքը։

Բաղդադի ուղղութեամբ ռազմական գործողութիւնների ժամանակաւոր դադարը՝ որքան նախապատրաստութիւններով, նոյնքան էլ Միջագետքում տիրող անտանելի տօթերով է բացատրուում։ Ընդհանրապէս այնտեղ տօթ է լինում, բայց ինչպէս ասում են, այս տարի աւելի խիստ է։

Շոգերի շնորհիւ որոշ գետակների ջրերը ցամաքել են։

Է. Լ.

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ԳԵՏ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

ԳԵՐ. ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ԾՏԱՐԻՑ

18 մայիսի

Արեւմտեան ճակատ. — Լճերի տարածութեան շրջանում Դուինսկից դէպի հարաւ Թշնամու արտիլերիան շատ տեղերում եռանդուն կերպով կրակում էր։ Ամբողջ ճակատի վրայ Թշնամին օդային եռուն հետախուզութիւններ է կատարում։ Մեր օդանաւը կռիւ ունեցաւ գերմանական «Ալբատրոսի» հետ Թշնամու դիրքերի վրայ։ «Ալբաարոսը» գնդակկոծուեց գնդացիրով, և ծուխով պատած, ընկաւ Բարանովիչի ճանի հիւսիս-արևմտեան կողմը։

Կովկասեան ճակատ.— Դիարբէքիրի ուղղութեամբ մայիսի 15-ին Թիւրքերը յարձակման դիմեցին Օգնուչ կողմից դէպի Խըրխարադար — Կարգաբազար. ընդսմին Թիւրքերի մի մասը գրաւեց Գանիբեսը։ Մեր զօրքերը, յարձակման դիմելով, դուրս քշեցին Թշնամուն։

19 մայիսի

Արեւմտեան ճակատ.— Ամբողջ ճակատի վրայ հրացանաձգութիւն և թնդանօթաձգութիւն է տեղի ունենում։ Մեր օդային երկու տորմիղ արշաւանք գործեցին դէպի Թշնամու թիկունքի կէտերը։ Մէկը, բաղկացած 6 օդանաւից, ռմբակոծեց Սոլի աւանը, Սմորգոնից դէպի հիւսիս-արևմուտք, միւսը, բաղկացած 14 օդանաւից, — Մինսկի կայարանը Սարնի—Կովել երկաթուղու վրայ։ Առաջին դէպքում նետուեց 48 ռումբ, երկրորդ դէպքում—66 ռումբ և հրձիգ հրանօթներ։ Զրուցելով Թշնամու թնդանօթային կատաղի կրակին, երկու դէպքերումն էլ բոլոր օդաչուներն ու օդանաւերը վերադարձան անվնաս։

Սեւ-ծով. - Մեր սուզանաւը հե-

digitised by A.R.A.R.@

...խուզութիւններ կատարելիս ...որտակեց 5 առագաստանաւ և 1 կը բերեց Սեւաստոպոլ. սուզաւորը ենթարկուեց հիդրոգլանի ...արդիւն յարձակման։

Կովկասեան նահանգ. — Բաբելոնի ուղղութեամբ թիւրքերի խոշոր ոյժերը մայիսի 15-ի գիշերը երեք յարձակում գործեցին մեր դիրքերից մէկի վրայ, բայց տիսլուած էին յետ քաշուել մեր հնարակներով բացառիկ դիմացկունութեան։ Միևնոյն ժամանակ թշնամու խոշոր ոյժերը յարձակման դիմեցին շրջապատելու համար Մամախաթունի մօտ մեր ունեցած առաջաւոր դիրքը։ Մենք թողնելով Մամախաթունը կամուրջը ոչնչացնելուց յետոյ Դիարբէքիրի ուղղութեամբ թշնամու հետակներին և քիւրդ հեծելազօրի յարձակումը յետ մղեց կրակով։

ՏԱՃԿԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 18 մայիսի. — Գաշտային «Ինդեպենդանս Ռումէն»-ը առաջնորդող յօդուածի մէջ ասում է. «Ռուսաստանի ազդեցութիւնը պէտք է գերակշռող մնայ Բալկաններում։ Սակայն այդ գերակշռութիւնն ապահովուած կը լինի այն դէպքում միայն, երբ Ռուսաստանի դրօշակը ծածանուի Գոլսի վրայ։ Թէ ժամանակ չի անցնիլ, մինչև որ ռուսներն աւարտեն իրենց ներկայ զարմանալի ընթացքը։ Սև ծովից մինչև Միջերկրականը։ Բաղդադի վիճակը կը վճռուի ռուս և անգլիական զօրքերի արիւնահեղ ճակատամարտի մէջ, որ պիտի ունենան Նրանք Գոլցի կազմակերպած և Լիման-Սանդերսի հրամանատարութեան տակ գտնուող թիւրքական բանակի հետ։ Իսկապէս երկու կողմերն էլ կուելու են Գոլսին և դէպի Գարսից ծոցը տանող գծին տիրելու համար։

ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՌԱԶՄԱԲԵՄ

ԳԱՐԻԶ, 18 մայիսի. — Յերեկուայ պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Երեկ և այս գիշերուայ ընթացքում Մասսի ձախ ափին կատաղի կռիւ էր տեղի ունենում Մորտոմի և Մասսի միջև։ Գերմանացիները անլուր ոգեւորութիւններից յետոյ, որ շարունակեց երկու օր, համակենտրոն կրկնակի գրոհներով խոշոր ոյժեր թափեցին Մորտոմից արևելք գտնուած խրամատների և երկու կողմից Կիւմիէր գիւղի վրայ։ Նրանք ամենուրեք վանեցին և խոշոր կորուստներ կրեցին, սակայն Կորբեա անտառից հարաւ շրջաններում ֆրանսիացիներն ստիպուած էին զարկել առաջին շարքի խրամատը, որ ոմբակոծութիւնից հողին էր հաւասարուել։ Կիւմիէրից հարաւ գերմանական գրոհները, որոնք տեղի ունեցան գիւղի կողմից, սկզբում հնարաւորութիւն տուին թշնամուն յետ մղել ֆրանսիացիներին նոստանկուր կայարանի ուղղութեամբ, սակայն ֆրանսիացիները շատ դարձակուսով նորից հասան գիւղի ծայրերին։ Գերմանական մի քանի զօրամասեր, որոնց մասնաւորապէս պաշտպանութեան տակ աջողուել էր առաջանալ Մասսի երկարութեամբ մինչև կայարան, բոլորովին ոչնչացան մեր կրակով։ Գիւղի աջ ափին ընդմիջումներով թնդանօթամարտ է տեղի ունենում։ Վերին Էլզասում գերմանացիներն արտիլերիական ուժեղ նախապատրաստութիւնից յետոյ յարձակեցին ֆրանսիական դիրքերի վրայ՝ Սեպպուայից մօտ 1200 մետր տարածութեան վրայ և մեացին խրամատների մի քանի մասերում, որտեղից ...ակայարձակումով անմիջապէս յետ մղուեցին։

ԳԱՐԻԶ, 18 մայիսի.—Երեկոյեան պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Մասսի ձախ ափին թշնամին խոշոր թնդանօթներից լաւած կրակ էր արձակում Աւոկուրի շրջանի և «304» բարձունքի վրայ։ Յերեկին ուժեղ յարձակումով մեր զօրքերը տիրեցին Մորտոմից արևելք գտնուած բարձունքների և երկու կողմից Կիւմիէր գիւղի վրայ։ Նրանք ամենուրեք վանեցին և խոշոր կորուստներ կրեցին, սակայն Կորբեա անտառից հարաւ շրջաններում ֆրանսիացիներն ստիպուած էին զարկել առաջին շարքի խրամատը, որ ռմբակոծութիւնից հողին էր հաւասարուել։ Կիւմիէրից հարաւ գերմանական գրոհները, որոնք տեղի ունեցան գիւղի կողմից, սկզբում հնարաւորութիւն տուին թշնամուն յետ մղել ֆրանսիացիներին նոստանկուր կայարանի ուղղութեամբ։ Ֆրանսիական օգնական ուժերի խումբը շարունակում է յարձակում գործել գերմանացիների և բոլոր զարնների բանակատեղերի վրայ։ Կանտիի վրայ գործած վերջին յարձակման պատճառն այն էր, որ տեղեկութիւններ էին ստացուած, թէ այդ քաղաքում «ցեպպելինների» կայան կայ։

ԱԹԻՆՔ, 18 մայիսի. — Խալիդա ժամանեց յունական հակաականանաւով սերբիական թագաւորը և օթևանեց Մալիոս դղեակում. ափ հանելիս թագաւորին ողջունում էր ամբոխը։

ԱԹԻՆՔ, 18 մայիսի.—Տեղի ունեցաւ Մակեդոնիայի և Եպիրոսի պատգամաւորների ժողովը քննելու համար այն դրութիւնը, որ ստեղծուել է բոլգարական զօրքերի յունական հողը մտնելու հետևանքով։ Վճռուած է ապասել կառավարութեան յայտարարութեանը պատգամաւորների ժողովում։ Իրազեկ աղբիւրից հաղորդում են, որ Սկուլուդիսի կառավարութիւնը պատգամաւորների ժողովում եղած հարցապնդումին պատասխանել է, որ քաղաքական նկատումները և ստացուած հաւաստիացումները թոյլ չէին տուել զինուած ոյժով դիմադրելու Ռուպպէլ մարտկոցի գրաւմանը։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀՌՈՄ, 19 մայիսի.—Հաղորդագրութիւն գլխաւոր շտաբի։ Լեգրօ ձորից հիւսիս բարձունքներում և Ռիւա շրջանում տեղի էին ունենում թշնամու զօրքերի մեծ շարժում և անսովոր գործունէութիւն պաշտպանողական ամրութիւններ կառուցելու։ Լագարինօ ձորում մի նոր ուժեղ գրոհ, նախապատրաստուած և պաշտպանուած մեծ թնդանօթների ուժեղացուած կրակով, յետ մղեցինք և ոչնչացրինք յարձակուող զօրասիները։ կռիւը շարունակուում էր երկար ժամանակ և մեծ կատաղութեամբ, առանձնապէս Բուոլէ տարածութեամբ։ Գասուբիո ճակատամասի վրայ թնդանօթաձգութիւն է։ Ֆորնիալտիի ուղղութեամբ թշնամու գրոհը յետ վանուեց։ Գոգինօի և վերին Աստիկոի միջև կռիւները զարգանում են։ Թշնամին իր ոյժերը կենտրոնացնում է նամին իր ոյժերը կենտրոնացնում է առաւելապէս Աստիկո ձորում։ Երեկ առաւօտ մենք մի գրոհ յետ վանեցինք կամպիլիայի շրջանում։ Դէպի ...ցինք կամպիլիայի շրջանում։ Դէպի արևելք թշնամու արտիլերիայի լաւ ուած կրակը ստիպեց մեր զօրքերին պարպել Ֆրիաֆոր լեռան վրայի դիրքերը։ կատաղի յարձակումով մենք վերջ։ կատաղի յարձակումով մենք վերջ։ բազմաւեցինք մեր դիրքերը, սակայն թշնամու արտիլերիայի ուժեղ կրակի պատճառով մեր զօրքերը թեթևակի քաշուեցին այդ լեռան հարաւային լանջերը։ Ազիագո սարահարթի վրայ մենք պարպեցինք Կորբին կէտը, սակայն աջողապէս դիմադրեցինք Ֆեսցած ճակատի վրայ թշնամու ճնշումին։ Կարնիայում և Իզոնցօի վրայ ընդմիջումներով թնդանօթաձգութիւն էր տեղի ունենում, աւելի լաւած բնոյթ ստացաւ Մեսցերալից և Հարտանովէլլերկոզիից դէպի արևելք շրջանում։

ԳԱՐԻԶ, 19 մայիսի. — Յերեկուայ ժամը 1-ի պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Մասսի ձախ ափին գիշերուայ ընթացքում ռմբակոծութիւնը շարունակուեց մեծ ոյժով։ Մորտոմի շրջանում գերմանական գրոհը, որ երեկ երեկոյեան 8 ժամին տեղի ունեցաւ, արևելեան լանջի ֆրանսիական դիրքերի դէմ, յետ մղուեց մեր կրակով։ Մասսի աջ ափին թնդանօթաձգութիւնը չափազանց լաւած բնոյթ ստացաւ երկուստեղ՝ Դուսոնի բերդի մօտ։ Մբնացած ճակատի վրայ գիշերը խաղաղ անցաւ։ Անցած գիշեր ֆրանսիական մի օդանաւախումբ մօտ 20 ռումբ ձգեց Տիոնվիլ և Անդենլերեմոն կայարանների վրայ և 50 ռումբ Ազանի կենսամթերքի պահեստների վրայ։

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐՈՒՄ

ԳԱՐԻԶ, 18 մայիսի.—Սոլունից հաղորդում են, որ ֆրանսիական զօրքերը գրաւել են Գորոյը։

ՍՈԼՈՒՆ, 18 մայիսի.—Դոյրանի և Գևգելիի միջև տեղի է ունենում սովորական թնդանօթաձգութիւն։ Կուլի կողմից երբեմն տեղի են ունենում հետախոյզ խմբերի ընդհարումներ։

Բոլգարական դիրքերի վրայ փոխութիւններ չկան։ Բոլգարական զօրքերը յետ են քաշուել դէպի Ստրումայի աջ ափը մինչև Դերեւնա։

Մայիսի 15-ին տեղի ունեցաւ բընակչութեան ապստամբութիւն Գրստանում Սերեսից դէպի հիւսիս։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 18 մայիսի.—Բոլգարական գլխաւոր շտաբի զեկոյցի համաձայն, Ցուսաստանի սահմանի վրայ սկսած են յառաջապահների կռիւներ անգլո-ֆրանսիական դիրքերի ամբողջ ճակատի վրայ։ Ֆրանսիական օգնական ուժերի խումբը շարունակում է յարձակում գործել գերմանացիների և բոլգարների բանակատեղերի վրայ։ Կանտիի վրայ գործած վերջին յարձակման պատճառն այն էր, որ տեղեկութիւններ էին ստացուած, թէ այդ քաղաքում «ցեպպելինների» կայան կայ։

ԱԹԻՆՔ, 18 մայիսի. — Խալիդա ժամանեց յունական հակաականանաւով սերբիական թագաւորը և օթևանեց Մալիոս դղեակում. ափ հանելիս թագաւորին ողջունում էր ամբոխը։

ԱԹԻՆՔ, 18 մայիսի.—Տեղի ունեցաւ Մակեդոնիայի և Եպիրոսի պատգամաւորների ժողովը քննելու համար այն դրութիւնը, որ ստեղծուել է բոլգարական զօրքերի յունական հողը մտնելու հետևանքով։ Վճռուած է ապասել կառավարութեան յայտարարութեանը պատգամաւորների ժողովում։ Իրազեկ աղբիւրից հաղորդում են, որ Սկուլուդիսի կառավարութիւնը պատգամաւորների ժողովում եղած հարցապնդումին պատասխանել է, որ քաղաքական նկատումները և ստացուած հաւաստիացումները թոյլ չէին տուել զինուած ոյժով դիմադրելու Ռուպպէլ մարտկոցի գրաւմանը։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀՌՈՄ, 19 մայիսի.—Հաղորդագրութիւն գլխաւոր շտաբի։ Լեգրօ ձորից հիւսիս բարձունքներում և Ռիւա շրջանում տեղի էին ունենում թշնամու զօրքերի մեծ շարժում և անսովոր գործունէութիւն պաշտպանողական ամրութիւններ կառուցելու։ Լագարինօ ձորում մի նոր ուժեղ գրոհ, նախապատրաստուած և պաշտպանուած մեծ թնդանօթների ուժեղացուած կրակով, յետ մղեցինք և ոչնչացրինք յարձակուող զօրասիները։ կռիւը շարունակուում էր երկար ժամանակ և մեծ կատաղութեամբ, առանձնապէս Բուոլէ տարածութեամբ։ Գասուբիո ճակատամասի վրայ թնդանօթաձգութիւն է։ Ֆորնիալտիի ուղղութեամբ թշնամու գրոհը յետ վանուեց։ Գոգինօի և վերին Աստիկոի միջև կռիւները զարգանում են։ Թշնամին իր ոյժերը կենտրոնացնում է նամին իր ոյժերը կենտրոնացնում է առաւելապէս Աստիկո ձորում։ Երեկ առաւօտ մենք մի գրոհ յետ վանեցինք կամպիլիայի շրջանում։ Դէպի արևելք թշնամու արտիլերիայի լաւ ուած կրակը ստիպեց մեր զօրքերին պարպել Ֆրիաֆոր լեռան վրայի դիրքերը։ կատաղի յարձակումով մենք վերջ։ կատաղի յարձակումով մենք վերջ։ բազմաւեցինք մեր դիրքերը, սակայն թշնամու արտիլերիայի ուժեղ կրակի պատճառով մեր զօրքերը թեթևակի քաշուեցին այդ լեռան հարաւային լանջերը։ Ազիագո սարահարթի վրայ մենք պարպեցինք Կորբին կէտը, սակայն աջողապէս դիմադրեցինք Ֆեսցած ճակատի վրայ թշնամու ճնշումին։ Կարնիայում և Իզոնցօի վրայ ընդմիջումներով թնդանօթաձգութիւն էր տեղի ունենում, աւելի լաւած բնոյթ ստացաւ Մեսցերալից և Հարտանովէլլերկոզիից դէպի արևելք շրջանում։

ԳԱՐԻԶ, 19 մայիսի. — Յերեկուայ պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Մասսի ձախ ափին թշնամին խոշոր թնդանօթներից լաւած կրակ էր արձակում Աւոկուրի շրջանի և «304» բարձունքի վրայ։ Յերեկին ուժեղ յարձակումով մեր զօրքերը տիրեցին Մորտոմից արևելք գտնուած բարձունքների և երկու կողմից Կիւմիէր գիւղի վրայ։ Նրանք ամենուրեք վանեցին և խոշոր կորուստներ կրեցին, սակայն Կորբեա անտառից հարաւ շրջաններում ֆրանսիացիներն ստիպուած էին զարկել առաջին շարքի խրամատը, որ ռմբակոծութիւնից հողին էր հաւասարուել։ Կիւմիէրից հարաւ գերմանական գրոհները, որոնք տեղի ունեցան գիւղի կողմից, սկզբում հնարաւորութիւն տուին թշնամուն յետ մղել ֆրանսիացիներին նոստանկուր կայարանի ուղղութեամբ։ Ֆրանսիական օգնական ուժերի խումբը շարունակում է յարձակում գործել գերմանացիների և բոլգարների բանակատեղերի վրայ։ Կանտիի վրայ գործած վերջին յարձակման պատճառն այն էր, որ տեղեկութիւններ էին ստացուած, թէ այդ քաղաքում «ցեպպելինների» կայան կայ։

ԱԹԻՆՔ, 18 մայիսի. — Խալիդա ժամանեց յունական հակաականանաւով սերբիական թագաւորը և օթևանեց Մալիոս դղեակում. ափ հանելիս թագաւորին ողջունում էր ամբոխը։

ԱԹԻՆՔ, 18 մայիսի.—Տեղի ունեցաւ Մակեդոնիայի և Եպիրոսի պատգամաւորների ժողովը քննելու համար այն դրութիւնը, որ ստեղծուել է բոլգարական զօրքերի յունական հողը մտնելու հետևանքով։ Վճռուած է ապասել կառավարութեան յայտարարութեանը պատգամաւորների ժողովում։ Իրազեկ աղբիւրից հաղորդում են, որ Սկուլուդիսի կառավարութիւնը պատգամաւորների ժողովում եղած հարցապնդումին պատասխանել է, որ քաղաքական նկատումները և ստացուած հաւաստիացումները թոյլ չէին տուել զինուած ոյժով դիմադրելու Ռուպպէլ մարտկոցի գրաւմանը։

ՍՍՏԱՆՈՎԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՈՆԴՈՆ, 17 մայիսի. — «Տայմսի» Թղթակցի հետ խօսելիս Սազանովը ի միջի այլոց յայտարարեց. «Պատերազմի ժամանակ կնքուած մեր դաշնակցութիւնը Անգլիայի հետ կը լինի մշտական և երկու ժողովուրդների շահերի վրայ հիմնուած։ Երբ մեր սերտ միացման փաստն ընդհանուրի սեփականութիւն դառնայ, ամբողջ աշխարհ պիտի խոստովանի, որ մեր ունեցած միջոցներով պատերազմն ըստ էութեան շահած կը լինի, թէկուզ ռազմական գործողութիւնները մի քանի տարի էլ շարունակուին։ Միևնոյն ճանապարհով ընդմիշտ պիտի ցրուին ռուսական արտաքին քաղաքականութեան յարձակողական ծրագիրները Կասպեան ու Եր-պային համար սլաւեան անհիմն վանգը։ Մեր գործողութիւնների մէջ մտնում են մեր Բալկանեան բարեկամների օրինական ձգտումների բաւարարման պայմանները։ Արևելքում Ռուսաստանի կատարելիք գործն ու նպատակն կիրագործուին այն ժամանակ, երբ մենք կը կարողանանք հանգստաւորուն ձեռնարկել լուծման մեր ներքին խնդիրների, որոնք կը հիմնուին մեր կայսրութեան զանազան ազգութիւնների շահերին արդարացի գործակցութեան վրայ։ Յետոյ յոյս յայտնելով, որ Շէդիայի կողմից այսուհետև անվստահութիւն չի լինիլ դէպի Ռուսաստանը, մինիստրը ասաց Լեհաստանի մասին. «Ոչ ոք այնքան սուր կերպով չի զգալ Լեհաստանի կրած տառապանքները, ինչպէս ռուսը։ Թագաւոր կայսրը գիտակցելով Գերմանիայի կողմից զրաւած գաւառներում լեհերի ծանր դրութիւնը, հակառակ զինուորական նկատառումների, թոյլատրեց այդ գաւառների ազգաբնակութեան օգնելու գործի լայն կազմակերպումը։ Ներկայումս Ռեֆֆելլերի յանձնաժողովն է զեկավարում օգնութեան գործը։ Լեհերը չեն կարող սպասել, որ ներկայ կեանքի ու մահուան այս սարսափելի կուում մենք մատնանշենք Լեհաստանի ապագայի մանրամասն ծրագիրը։ սակայն Նրանք այժմ արդէն գիտեն, որ Նրանք աւտոնոմիա կը ստանան, որ կը համապատասխանէ Նրանց ազգային կեանքի և տնտեսական բարգաւաճման հարցերին։ Այդ որոշումը կը մեայ անդառնալի։ «Խօսակցութեան վերջում մինիստրն ասաց. «Մենք ամենքս կարող ենք նայել ապագայի վրայ, իբր արշալոյսը Նոր դարաշրջանի և բոլոր երկիրների անօրինակ զարգացման, որ անմիջապէս կը յաջորդէ մեծ պատերազմի յաղթական վախճանին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ԱԹԻՆՔ, 17 մայիսի.— Մինիստրնախագահն երկարաւոր խորհրդակցութիւն ունեցաւ զինուորական մինիստրի հետ՝ Դեմիր-Հիսարի շրջանի յունական զօրքերն աւելացնելու մասին։ Մինիստրական շրջանակներում ենթադրում են, որ Բոլգարիայի գործողութիւնների մասին պարլամենտում մակեդոնացի պատգամաւորների հարցապնդման կառավարութիւնը կը պատասխանէ, թէ նա չկարողացաւ ընդդիմանալ Ռուպպէլ բերդի գրաւման, որովհետև մերժումը համազօր կը լինէր պատերազմի յայտարարման։ Գեորգիրդի նախկին դեսպան Դրագումիսը յայտարարում է, որ ինքն ուի իր պաշտօնակիցներն երկուշաբթի օրը հարցապնդում կը ներկայացնեն՝ բոլգարների յունական տերրիտորիան մտնելու մասին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԹԵՀՐԱՆ, 17 մայիսի.—Պարսից կառավարութիւնը զեկոյց է ստացել, որ բռնուած և իշխանութիւններին են յանձնուած գերմանական ագենտներ Գուժէնի երկու արկղ գաղտնի դոկումենտներ։ Արկղները խլուած են մի սուրանդակից, որին Գուժէնը ուղարկած է եղել Շիրազ յանձնարարելով, որ այդ արկղները թագցնի։

ԹԵՀՐԱՆ, 19 մայիսի.—Գերմանական ագենտ Գուժէնի Շիրազում բռնուած արկղները ըստ երևոյթին պարունակում են իրենց մէջ նմանապէս հարաւային Պարսկաստանի չճանաչուած հիւպատոս Զասմուսի գաղտնի արխիւը։ Այդ արժէքաւոր դոկումենտները կուղարկուեն Թեհրան։

ԵԳԻՊՏՈՍՈՒՄ

ԼՈՆԴՈՆ, 17 մայիսի.—Մայիսի 9-ին Դաֆուրի սուլթանի դէմ տարած կատարեալ յաղթութիւնը հաստատուում է Եգիպտոսի սարդարից ստացուած նոր հեռագրով։ Ըստ երևոյթին այդ ճակատամարտին մասնակցել են սուլթանի ամենալաւ զօրքերը և ամենալաւ զօրապետները։ Նրանցից շատերը գրանից յետոյ անձնատուր են եղել։ Զէնքի յանձնումը տեղացիների կողմից շարունակուում է կատարելապէս գոհացուցիչ կերպով։ մինչև այժմ յանձնուած է մի քանի հազար հրացան և մեծ քանակութեամբ զինաւորներ։ Ճակատամարտի հետևեալ օրը մեր օդանաւերը ռումբեր նետեցին մի մեծ զօրախմբի վրայ, որ փախչում էր Ալէգինաբի գլխաւորութեամբ Գաշերից։ Ալիդինաբը, երբ տեսել են նրան վերջին անգամ, գնում է եղել 300 մարդով։ Նա մէկ ու կէս օրուայ ճանապարհ պիտի անցնէր անշուշտ անապատով մինչև որ հասնէր Գերբէլմար։

ԾՈՎԻ ՎՐԱՑ

ԼՈՆԴՈՆ, 19 մայիսի.—Լլոյդը հաղորդում է, որ խորտակուած է «Դալհարտ» շոգենաւը։ Խորտակուած է նմանապէս «Սուուհարտ» շոգենաւը, որի նաւաստիների կողմից ազատուած են 22 մարդ։

ՍՍՏԱՆՈՎԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՈՆԴՈՆ, 17 մայիսի. — «Տայմսի» Թղթակցի հետ խօսելիս Սազանովը ի միջի այլոց յայտարարեց. «Պատերազմի ժամանակ կնքուած մեր դաշնակցութիւնը Անգլիայի հետ կը լինի մշտական և երկու ժողովուրդների շահերի վրայ հիմնուած։ Երբ մեր սերտ միացման փաստն ընդհանուրի սեփականութիւն դառնայ, ամբողջ աշխարհ պիտի խոստովանի, որ մեր ունեցած միջոցներով պատերազմն ըստ էութեան շահած կը լինի, թէկուզ ռազմական գործողութիւնները մի քանի տարի էլ շարունակուին։ Միևնոյն ճանապարհով ընդմիշտ պիտի ցրուին ռուսական արտաքին քաղաքականութեան յարձակողական ծրագիրները Կասպեան ու Եր-պային համար սլաւեան անհիմն վանգը։ Մեր գործողութիւնների մէջ մտնում են մեր Բալկանեան բարեկամների օրինական ձգտումների բաւարարման պայմանները։ Արևելքում Ռուսաստանի կատարելիք գործն ու նպատակն կիրագործուին այն ժամանակ, երբ մենք կը կարողանանք հանգստաւորուն ձեռնարկել լուծման մեր ներքին խնդիրների, որոնք կը հիմնուին մեր կայսրութեան զանազան ազգութիւնների շահերին արդարացի գործակցութեան վրայ։ Յետոյ յոյս յայտնելով, որ Շէդիայի կողմից այսուհետև անվստահութիւն չի լինիլ դէպի Ռուսաստանը, մինիստրը ասաց Լեհաստանի մասին. «Ոչ ոք այնքան սուր կերպով չի զգալ Լեհաստանի կրած տառապանքները, ինչպէս ռուսը։ Թագաւոր կայսրը գիտակցելով Գերմանիայի կողմից զրաւած գաւառներում լեհերի ծանր դրութիւնը, հակառակ զինուորական նկատառումների, թոյլատրեց այդ գաւառների ազգաբնակութեան օգնելու գործի լայն կազմակերպումը։ Ներկայումս Ռեֆֆելլերի յանձնաժողովն է զեկավարում օգնութեան գործը։ Լեհերը չեն կարող սպասել, որ ներկայ կեանքի ու մահուան այս սարսափելի կուում մենք մատնանշենք Լեհաստանի ապագայի մանրամասն ծրագիրը։ սակայն Նրանք այժմ արդէն գիտեն, որ Նրանք աւտոնոմիա կը ստանան, որ կը համապատասխանէ Նրանց ազգային կեանքի և տնտեսական բարգաւաճման հարցերին։ Այդ որոշումը կը մեայ անդառնալի։ «Խօսակցութեան վերջում մինիստրն ասաց. «Մենք ամենքս կարող ենք նայել ապագայի վրայ, իբր արշալոյսը Նոր դարաշրջանի և բոլոր երկիրների անօրինակ զարգացման, որ անմիջապէս կը յաջորդէ մեծ պատերազմի յաղթական վախճանին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ԱԹԻՆՔ, 17 մայիսի.— Մինիստրնախագահն երկարաւոր խորհրդակցութիւն ունեցաւ զինուորական մինիստրի հետ՝ Դեմիր-Հիսարի շրջանի յունական զօրքերն աւելացնելու մասին։ Մինիստրական շրջանակներում ենթադրում են, որ Բոլգարիայի գործողութիւնների մասին պարլամենտում մակեդոնացի պատգամաւորների հարցապնդման կառավարութիւնը կը պատասխանէ, թէ նա չկարողացաւ ընդդիմանալ Ռուպպէլ բերդի գրաւման, որովհետև մերժումը համազօր կը լինէր պատերազմի յայտարարման։ Գեորգիրդի նախկին դեսպան Դրագումիսը յայտարարում է, որ ինքն ուի իր պաշտօնակիցներն երկուշաբթի օրը հարցապնդում կը ներկայացնեն՝ բոլգարների յունական տերրիտորիան մտնելու մասին։

ԳԱԼՈՒԹՆԵՐՈՒՄ

ԼՈՆԴՈՆ, 18 մայիսի.—Պաշտօնապէս հաղորդում է. Հարաւից գերմանական արևելեան Աֆրիկայի սահմանները մտնող բրիտանական զօրքերը ստիպեցին թշնամուն պարպել Նէյլանգենքուրզը, գրաւեցին քաղաքը, խլեցին մեծ քանակութեամբ ռազմանիւթ և ուտեստի մթերքներ։ Պաշարուած է գերմանական տեղազան զօրքը Նամեմում։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴ, 18 մայիսի. — Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրը Գահաժառանգ Ցեսարևիչ և Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Նիկոլայևիչի հետ սոյն մայիսի 18-ին հաճեց ժամանել Ցարական Կայանը։ Նորին Մեծութիւն Թագուհի Ալէքսանդրա Ֆեօդորովնան Օգոստափառ Դստերը հետ սոյն մայիսի 18-ին հաճեց ուղեւորութիւնից վերադառնալ Ցարսկոյէ Սելօ։ Սուորագրեց Կայսերական Պալատի մինիստր գնդ.-ադ. կոմս Ֆրեդերիկս։

ԿԱԶԱՆ, 19 մայիս.—Սասիկ քամի հետ ձիւն տեղաց ½ արշին թանձրութեամբ։ Փողոցներում և պարտէզներում ճիւղեր ու ամբողջ ծառեր կոտրուեցին ձիւնի ծանրութեան տակ։ Պտղատու ծառերը ՀԷսաւեցին։ Տրաւայների երթևեկը դադարեց։ Բարեխառաբար ջերմութիւնը գերոյից բարձր է։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ԳԱՐԻԶ, 17 մայիսի.—Պատգամաւորական պալատը միաձայն քուէարկեց գնդ. Գալլիենիի ազգային յուղարկաւորման վարկը։

ԳԵՆԵՎԻ, 17 մայիսի.—Յայտարարուեց Յունական նահանգի անկախութիւնը։ Նախագահը հիւանդ է։

ԼՈՆԴՈՆ, 18 մայիսի.—Համայքների պալատ։ Արտուր Մոտիմը հարց ուղղեց մինիստրը նախագահին, թէ զանազան երկիրների կառավարութիւնները պատրաստ են հաղորդելու Գերմանիային մի որևէ չէզոք պետութեան միջոցով հաշտութեան վերջնական պայմանները։ Ասկիւիտը պատասխանեց, որ գերմանական կանցլերի յայտարարութեան մէջ չկայ այնպիսի բան, որ մատնանշէր, թէ Գերմանիան պատրաստ է քննել հաշտութեան պայմանները, որոնք ապահովէին Եւրոպայում դաշնակիցների շահերն ու ապագայ խաղաղութիւնը։ Ասկիւիտը աւելացրեց, որ ոչինչ չէ կարող աւելացնել Գրէյի անցած շաբթուն նոյն նիւթի մասին ասածներին։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ 1915 Թ.

Հետաքրքիր տեղեկութիւններ է տալիս ժաքսային տուրքերի դեպարտամենտի վերջերս հրատարակած տեղեկագիրը Ռուսաստանի 1915 թ. արտաքին առևտուրի մասին։

Անցեալ ամբողջ պատերազմական տարուայ արտաքին առևտուրի ընդհանուր գումարը, որ արտայայտուած է ռուբլիներով, դժուար է համեմատել վերջին ոչ պատերազմական տարիներից մէկի համապատասխան գումարի հետ, որովհետև բոլոր տեսակի ապրանքների գներն այժմ աստիճանաբար բարձրացել են։ Կը բաւականանք միայն ընդհանուր համեմատութիւններով։

Ներմուծումը դէպի Ռուսաստան անցեալ 1915 թ. հասել էր 936 միլ. ռուբլու, իսկ արտահանմանում՝ 320 միլ. ռուբ։ Այսպիսով Ռուսաստանի առևտրական հաշիւեկշիռը գերազանցել է 600 միլ. ռուբ։ Եթէ հաշիւ անենք Ռուսաստանի պարտքի արտահանման վճարումները, այն դէպքում պասիւը կը հասնի մինչև 1 միլիարդ ռուբլու։ Ահա թէ ինչու է արտահանման շուկաներում ընկել ռուսական ռուբլու արժէքը։ Նախկին տարիներում ռուսական արտահանման պարտքի հաշիւն եղած վճարումները բաւականաչափ հաւասարակշռում էին իր ակտիւ առևտրական հաշիւեկշռին, այսինքն արտահանութիւնը գերակշռում էր ներմուծմանը։ 1913 թ. Ռուսաստան է ներմուծուել 1,240 միլ. ռուբ. ապրանք, իսկ արտահանուել է՝ 1,423 միլ. ռուբ։ Աւելի առաջներում Ռուսաստանի հաշիւեկշիռն էլ աւելի էր և հասնում էր մինչև 300—400 միլ. ռուբլու։

1915 թ. և 1913 թ. ընդհանուր գումարները ցոյց են տալիս, թէ ինչ ստատիստիկան կրճատուել են Ռուսաստանի արտաքին առևտուրի մանաւանդ արտահանութեան շրջանառութիւնը պատերազմի պատճառով։ Եթէ ի նկատի առնենք նաև գների աճումը ու ըստ այնմ զեղչենք, կը տեսնենք, որ ապրանքների փոխանակման իրական կրճատումը աւելի մեծ է, քան այդ երևում է առաջ բերած ընդհանուր գումարներից։

Արտաքին առևտրի հետ Ռուսաստանի ունեցած ապրանքների փոխանակման կրճատման գլխաւոր պատճառներն են՝ նախ առևտրական ճանապարհների (արևմտեան սահմանի, Բալթիկ և Սև ծովերի) փակում, ապա երկաթուղային ցանցի փոխադրական անկարողութիւնը, հացահատիկներ և շատ ուրիշ մթերքներ արտահանման ուղարկելու արգելքը և այլն։ Սակայն արտասահմանեան արտահանութեան կրճատումը Ռուսաստանի արտահանողների վրայ կորստաբեր ազդեցութիւն չունեցաւ, քանի որ նրանց արտադրածները գտան ձեռնտու սպառման ասպարէզ ներքին շուկայում և զօրաբանակի մէջ։

Առաջ ենք բերում մի աղիւսակ, որ ցոյց է տալիս Ռուսաստանից արտահանուած ապրանքների արժէքը 1913 թ. և 1915 թ.։

	1913 թ. միլիոն ռուբ.	1916 թ. միլիոն ռուբ.
Դէպի Գերմանիա, Աւստր.-Ունգ., Բելգիա և Հոլլանդիա	760	—
» Անգլիա	267	150½
» Ֆրանսիա	101	16½
» Իտալիա	74	0,2
» Դանիա, Շուէդիա և Նորուէգիա	55	5½
» Ռումինիա	22	3,3
» Մ.-Նահանգներ	14	3,3
» Այլ երկիրներ	73	3
» Ֆինլանդիա	55	133

Իսկապէս մեր երկրի արտահանութիւնը ներկայումս մեծ չափերով բաժին է ընկնում Անգլիային և Ֆինլանդիային։ Մինչև պատերազմ Ֆինլանդիան մեծ քանակութեամբ ապրանքներ էր ներմուծում Գերմանիայից, նոյնիսկ իր արժէքով գերազանցում էր ռուսական ներմուծումից։ Ներկայումս Ֆինլանդիան անում է բացառապէս Ռուսաստանի ներմուծումով։ Նա ստանում է ոչ միայն հաց, իւղ, ձուկ, շաքար և այլ կենսական մթերքներ, այլ և զանազան հում նիւթեր—վուշ, կաշի, մետաղներ, քիմիական նիւթեր և այլն։

Նոյնպէս բաւական մեծ փոփոխութեան ենթարկուեց ներմուծումը, որ երևում է հետևեալ աղիւսակից։

	1913 թ. միլիոն ռուբ.	1915 թ. միլիոն ռուբ.
Գերմանիայից, Աւստ.-Ունգարիայից, Բելգիայից և Հոլլանդիայից	707	64
Անգլիայից	173	275
Ֆրանսիայից	57	29
Իտալիայից	17	8
Շուէդիայից	16	54
Ֆինլանդիայից	51	92
Մ.-Նահանգներից	79	245
Եապոնիայից	5	112
Ուրիշ երկրներից	152	71

Այսպիսով, ինչպէս տեսնում ենք, պատերազմը դադարեցրել է գերմանական ապրանքների ներմուծումը, միաժամանակ նպաստել է մի շարք այլ երկրների՝ Անգլիայի, Շուէդիայի, Ֆինլանդիայի, Միաց.Նահանգների և Եապոնիայի ներմուծմանը։ Առանձնապէս նկատելի է ներմուծման աճումը Եապոնիայից, որտեղից այժմ ստացուում է ոչ միայն մետաքս, այլ և մեծ քանակութեամբ կաշեղէն (մինչև 20 միլ. ռուբ.), սուրմա (5 միլ. ռուբ.), պղինձ (25 միլ. ռուբ.) և այլն։ Միաց. Նահանգներից առաջ ներմուծուում էին բաժակ և երկրագործական մեքենաներ. այժմ ներմուծուում են այնտեղից մեծ քանակութեամբ մետաղներ, նաւթուլ և այլ մետաղէ իրեր, նամանաւանդ և աւտոմոբիլներ, կ

նոր իւղ, որի ֆունտը վաճառւում է 1 ռ. 10 կ., պանիր համարեա չկայ, կայ միայն Ռուքայիսի պանիր, որի ֆունտն արժէ 40—45 կ., Երևանի պանիրի ֆունտը 50 կ.։ Կաթնատնտեսային կենսամթերքների գինը շարունակ փոփոխման մէջ է. շուկայում թռչունի միսը բացակայում է. կենդանի հաւը վաճառւում է 1 ռ. 80 կ. մինչև 2 ռ. 40 կ., վառիկի զոյգը 1 ռ. 20 կ.-ից մինչև 1 ռ. 40 կ.։ Ներկայումս հակիքը առատ է, որի տասնեակը ծախւում է 40—43 կ., թարմ գետնախնձորի ֆունտը 12 կ., կաղամբինը՝ 7 կ., լոբինը՝ 12 կ., վարունկի հատը 10—25 կ.։

✦ Դեղարանային ապրանքներ վաճառող Կովկասեան ընկերութիւնը 5,000 ռ. է նիւթել պատերազմից ֆնասուածներին օգնող քաղաքային կենտրոնական կոմիտէին։

✦ Երկարատև ու ծանր հիւանդութիւնից յետոյ մեռաւ կանանց բարձրագոյն դասընթացքների դասախօս Ի. Ի. Ռեքին, որը միաժամանակ ֆրանսիական լեզուի ուսուցչի պաշտօն էր վարում Թիֆլիսի 2-րդ արական գիմնազիոնում։

✦ Այսօր, մայիսի 21-ին, երեկոյեան ժամը 8 և կէսին, տեղի կունենայ եղբ. Եֆիմովների ցիրկի ամառային հանդիսաւոր բացումը՝ Միքայէլեան փողոցի վրայ, «Մուշտայիդ» այգու մօտ. բացման օրը կը տրուի ֆանտազիական մի ներկայացում։

✦ Նոր դումայի կողմից առ այժմ երկու քաղաք. յանձնաժողով է ընտրուած, իրաւաբանական և տեխնիկական. մայիսի 16-ին իրաւաբանական յանձնաժողովի նախագահ է ընտրուած Ա. Ի. Միսկինի և տեխնիկական յանձնաժողովի նախագահ՝ Ա. Ս. Բաբեան։

✦ Քաղաք. վարչութիւնը առաջարկել է քաղաք. ծառայողների «Էկոնոմիա» ընկերութեանը, որ սահմանային պարտիզում սպառողական խանութ բանայ տրամայի բազմաթիւ ծառայողների համար։

✦ «Հորիզոն»-ի անցեալ համարում թիւրիմացութեամբ տպւել էր, որ Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցի հայ աշակերտներ՝ Սէթ Ոսկանեան, Գեորգ Դեոյեան և Վահան Ուսիրշատեանը չեն աւարտել, այն ինչ դրանք յաջողութեամբ աւարտել են և ստացել են իրենց վկայականները։

✦ Կիրակի, մայիսի 15-ին, երեկոյեան ժամը 11-ին Սաբիրամիչից եկաւ № 3 կովկասեան սանիտարական գնացքը լի վիրաւոր և հիւանդ զինուորներով, որոնց թւում 6 հիւանդ և 3 վիրաւոր սպաներ. բոլոր հիւանդները և վիրաւորները թողնուած են Նաթլուղի զինուորական հիւանդանոցի տնօրէնութեանը։

✦ Մեզ խնդրում են բարեգութ անձերի ուշադրութիւնը հրաւիրել այրի տիկին Նատալիա Խուդադեանի ողբալի կացութեան վրայ։ Նրա ամուսինը, Տիգրան Խուդադեան, ժամանակին օպերայի գործարանատէր լինելով, մեռել է 1907 թ-ին անսպասելի կերպով, առանց իր գործերը կարգադրելու, որով կինը մնացել է ապրուստի միջոցներից միանգամայն զուրկ, մօտաւոր ամուսնու ազգականներից։ Ութ տարի է, որ նա, հիւանդ լինելով, ապրում է ծայրայեղ չքաւորութեան մէջ։ Նուիրաբերութիւնները խնդրում են ուղղել Թիֆլիսում տիկ. Սերեբրեաննիկովային, Սուդեբնայ տուպիկ. 6, կամ իրեն տիկ. Նատալիա Խուդադեանին՝ Վ. Զնամենսկայա, 28։

✦ Ստացել ենք հետևեալ հրատարակութիւնները. 1) «Տեղեկագիր Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան» 1915 թ. XXXV-րդ տարի, էջ 116. 2) Աշտ Յովհաննիսեանի «Գետոս դի Սարգիս Գիլանենց» պատմական գրուածքը, հրատ. Էջմիածնում։ 3) Գ. Գեղարիկի «Ժողովածու մանկական երգերի», խմբագրութիւն Ռոմանոս Մելիքեանի. էջ 25. գինը նշանակուած չէ։

ԿՈՎԿԱՍ

Բագւի քաղաքագլուխ Բիչի փոխանորդ Ցարութիւնեանը միլիոնատիրութիւն է յարուցել, որ շաբաթի արտահանութիւնը Գարսկաստան բոլորովին արգելուի։

✦ Զինուորական փոխառութիւնը Բագւում անցել է սպասածից շատ յաջող. Գեղական բանկը և խնայողական դրամարկղը տուել են 2 միլիոն ռ., իսկ մասնաւոր բանկերը 7 միլիոն ռ., ընդամենը 9 միլիոն ռ.։

✦ Բագւից հաղորդում են, որ քաղաքագլուխ Բիչի փոխանորդ Ցարութիւնեանի և իրաւասու Աղաթալ Գիւլիևի միջև քաղաք. վարչութեան մէջ մեծ վէճ է տեղի ունեցել։ Վիճողները գնացել են քաղաքապետի մօտ իրար վրայ բողոքելու։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԴԱՇԲՈՒԼԱՂ (Նոր խու գաւ.)—Մօտ երեք հարիւր տուն ունեցող գիւղը խոր յուսահատման մէջ է։ Անյաջող ցանքը նեղում է առանց այն էլ ամեն բանով անխիթար ժողովրդին։ Տիֆ հիւանդութիւնն էլ հնձում է հա հնձում։ Ճար, միջոց, զգուշութիւն, մաքրասիրութիւն ասած բաները շատ հեռու են գիւղացիներից։ Այս հիւանդութիւնը, որպէս մի երկնային պատուհաս անվերջ զոհեր է կլանում։ Երբեմն արմատական միջոցներ առնելու են սրա դէմ...

Ար. Ս.

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ.—Կաթուղիկոսական գիւանը № 1059 մակագրութեամբ հրամայում է էջմ. Եղբ. Օգն. գլխաւոր յանձնաժողովին յօգուտ զաղթականների ժողոված գումարներից 600 ռուբլի ճանապարհածախք տալ Ամերիկա մեկնող և այնտեղ նոր հոգևոր հովիւ կարգուած Մարդուկեսեան վարդապետին։ Թ. Թ.

ՕՆԻ.— Մեր գաղթականի պարապմունքը վերջացաւ ժամանակից մի քիչ առաջ, որովհետև երեխաների մէջ տարածւում էր բկացաւ հիւանդութիւնը։

— Մի ամսից աւելի է, որ այստեղ զգացւում է ալիւրի պակասութիւն. տեղիս թէ կօպերատիւ խանութը և թէ վաճառատները չեն կարողանում ալիւր ստանալ, որով փուռերը շաբաթներով փակ են և հաց չեն թխում։ Սիմինդր էլ չկայ։ Թանգութիւնը, ինչպէս ամեն տեղ, այստեղ էլ ծայրայեղութեան է հասած։ Ինչպէս իմացայ, Օսէթիայի, Մամիսոնեան բարձրաւանդակի ձիւնապատ փակ ճանապարհը բանալու են, որից յետոյ՝ յունիսի սկզբից մինչև սեպտեմբերի վերջը, Թէրէքեան շրջանից Դիգորի օսերը, այստեղ կը մուծեն սիմինդրի մեծ պաշար, որով ամբողջ Ռաճայի ժողովուրդը միջոց կունենայ ապրելու։

— Ասսխ 9-ին, երկուշաբթի երեկոյեան, ժամը վեցին, այս կողմերում 15 րոպէ անընդհատ տեղաց բաւական խոշոր կարկուտ և անձրև, որից ՇԱՍՆԵՐ եղան։

— Բերքը այս տարի լաւ է լինելու, եթէ բնութեան պատահարներից ազատ լինի։

— Ցորդ անձրևների պատճառով Ռիոն գետը սաստիկ վարարեց. սպասւում է մեծ ՇԱՍՆԵՐ։

Ա. Բեռուչեան

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՊՈԼ.— Ապրիլի 12-ին ս. Ս. Զանոյեանի աղջկայ նշանադրութեան հանդէսին հրաւիրեալների մէջ հանդիպեցաք յօգուտ Ալեքսանդրապոլի գաղթական որբերին օգնող երիտասարդական ընկերութեան 13 ռուբլի, որը յարձուեց հանդիսին ներկայ եղող այդ ընկերութեան անդամներին։ Ցանկալի է, որ այսպիսի օրինակների հետևեն ամեն մի ուրախութեան։

Մ. Դանդիլեան

ԱԵՍԼԻԱԼԱՒ.— Մինչև այժմ տեղումս են և չեն վերադարձել ուսուցիչ Վ. Մաղմանեանի հերոսական ջանքերով ազատուած 550 տանջուած գաղթականները։ Նրանց խնամող ընկերութիւնները վերադառնալու համար դրական ոչինչ չկարողացան անել։ Այժմ, ինչպէս լսում ենք, անհատական քաջութեան գեղեցիկ օրինակ ցոյց տուող ուսուցիչը, որը տարի ու կէս շարունակ ամբողջովին նուիրած է իր ազատած ժողովրդի հոգսերի բարելաւման գործին, գնացել է Թիֆլիս, որպէս զի կարողանայ նիւթական միջոց ստանալ 550 գաղթականներին հաստատելու կրկին հայրենի օջախում։ Կենտրոնական կոմիտէն, Գիւղատնտեսական ընկերութիւնը պէտք է շուտափոյթ օգնութեան գան, որպէս զի գոնէ այս տարւայ ձմռան պաշարը կարողանան հարել ցանքի միջոցով։ Ցաղագրելը յանցանք է, որովհետև կարող են քաղցած ու մերկ մնալ։

Լ. Բաղտու

ՍԱԲԱԹԼՈՒ (Նուխու գաւ.)—Մայիսի 8-ին կարկուտը հողի հետ հաւասարացրեց արտերը, որոնք մարդահասակ բարձրանալով առատ բերք էին խոստանում։ Վնասը հասնում է մօտ երկու հարիւր հազար ռուբլու։ Նոյն օրը Զանկեալ անուն վայրում հեղեղը քշեց տարաւ 35 գլուխ տաւար։ Գիւղացիները յուսահատ դրութեան մէջ են. նրանց սով է սպառնում։

Ե. Բաղ. Տեր Աւագեան

ՇՈՒՇԻ.— Այն կեղծիքները, որոնք աղաղակող փաստեր էին մեր փոխադարձ վարկի ընկերութեան մի երկու ծառայողի և որոշ խմբակի սխրագործութեանց («Հորիզոն» № 96) և որոնց հանձայն մարդիկ ոչ միայն տեղ չպէտք է ունենային զրաական մի հիմնարկութեան մէջ—քանի որ այսօր «ժանր» զեղծում կատարողը վաղը կարող է «խոշորը» կատարել և հարւած հասցնել բանկին,—այլ պէտք է հեռացնէին պաշտօնից և խիստ քննութեան ու դատի տրէին, այսօր, զոհութիւն Աստուծոյ, անցան լուութեամբ, բաւական հանարելով կեղծած թերթերն անվաւեր ճանաչելու. և նոյն յանցագործ մարդիկ անպարտօրէն «քաւած համարելով» իրենց յանցանքը՝ մնացին իրենց պաշտօնում։ Իսկ ընդհ. ժողովի ժամանակ այդ առթիւ յարուցած բողոքները սպառնալիքի տակ չորս ցան բողոքարարների շրթունքների վրայ։ Չէ, Թշուառ չէ Շուշին, եթէ մարդիկ այսչափ բարեխիղճ են։

— Ստացել է Մարիամ-Դուկասեան դպրոցի հոգաբարձութեան հաստատութիւն Հայրապետական կոնդակը և շուտով հոգաբարձութիւնը կը ձեռնարկի տեսչի ընտրութեան և ուսուցչական խումբ կազմելուն։

— Գիւղերից եկողները պատմում են, որ այս տարւայ գաշտային բերքերի և առհասարակ պտուղների նոշանները անցեալ տարւանից լաւ են։ Ճիշտ է, հաց քիչ է մնալ—շատ յայտնի պատճառներով—բայց եղածը լաւ հունձ է խոստանում, եթէ անցեալ տարւայ պատմութիւնը չկրկնուի, այսինքն եթէ անձրևները չգան ու չփթացնեն բերքերը։ Սկսած անձրևները կարծես ուզում են անցեալ տարւայ օրինը բերել։

Ֆ.

ՄՈԼԼԱ-ԲԱՑԱԶԻՏ (Սարդարապատի շրջ.)—Մայիսի 6-ին սաստիկ կարկուտը, որ տևեց ընդամենը 10 րոպէ, սրբեց պտղածառերի բերքը։ Աշխատող ձեռքերից, սերմացուից ու լրծկաններից զուրկ Թշուառ գիւղացին ամենամեծ չափերով կրճատելով ցանքների քանակը, իր ամբողջ յոյսը դրել էր այգիների վրայ, բայց խորտակուեցին նրա այդ վերջին յոյսերն էլ։ Վնասը հաշւում են մօտ 45,000 ռ. և այս այնպիսի մի տեղ, ուր արդէն ժողովուրդը գարու հաց է ուտում, չկարողանալով փութը 4 ռուբլով ցորեն գնել։

Ա. Հայրապետեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՄԱՐՔՍԻԶՄԸ

—

Մեզ յայտնի էր Գերմանիայի կայսեր համաձայնութիւնն իր հաւատարիմ սոցիալիստների հետ, սակայն քաղաքական ու սանտիմենտալ այս ներդաշնակութեան մինչև այժմ պակասում էր սկզբունքների համաձայնութիւնը։ «Daily Mail» հաղորդում է, որ այդ բացը լրացած է։ Կայսրն իր Գոտսդամի նոր պալատում առանձին ունկնդրութեան է ընդունել Էբերտ և Շէյդեման «քաղաքացիներին» և նրանց բացել է իր հայրական սիրտը։ Ասում են, որ նա նախ մի տեսակ ներողութիւն է խնդրել անցեալի թեթև անհամաձայնութիւնների համար։ Այսօր արդէն պարզւել է, որ անարդար էր կասկածել իր բարի սոցիալ-դեմոկրատների հայրենասիրութեան մասին։ Նրանց յեղափոխական միտումները և ինտերնացիոնալիզմն այլ ևս իրաւամբ չեն անհանգստացնում նրան։ «Մնաց որ, յայտարարել է Վիլհելմ II. այդ միտումները չեն մտնում Կարլ Մարքսի դաւանած վարդապետութեան մէջ, որ ամեն բանից առաջ տնտեսական էր։ Ներկայումս, կառավարութեան և սոցիալիստների միջև տարաձայնութեան ոչ մի առարկայ գոյութիւն չունի, բացի կառավարական իշխանութեան սահմանափակումից»։ Այս կէտումս կայսրը շատ հաշտարար ոգի է ցոյց տուել։ Այն օրը, երբ սոցիալիստները բաւականաչափ թիւ կազմեն ռայխստագում, «ոչ ոք չէ կարող արգելել, որ նրանք տեղ գրաւեն կառավարութեան մէջ, քանի որ, եղբայացրել է կայսրը, Գերմանիան սոցիալիզմի ղեկավար երկիրն է»։

(Le Temps»

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Рус. Сл.»-ին Ղազվինից իրազեկ աղբիւրներից հաղորդում են, որ թիւրքական ոյժերի դիմադրութիւնը թիւրք - պարսկական սահմանի վրայ, Զագրոս լեռնաշղթայի երկարութեամբ, որը փակում է Միջագետքի հովիտը, լուրջ բնոյթ է ստանում։ Թիւրքական կանոնաւոր ոյժեր բաւական ուժեղ արտիլերիայով պաշտպանում են դէպի Բաղդադի հովիտը տանող լեռնային անցքերը։

— «Բոլգարական գործակալութիւնն» ասում է. «Վերջին երկու ամսւայ ընթացքում դաշնակիցների ակտիւ գործողութիւնները Վարդարի հովտում նախապատրաստական բնոյթ են կրում։ Թշնամին տեղաւորուել է Դովաթեփէից Ստրումիցայի հովտով Սուբոտեկից և Վոդենից դէպի արևմուտք անցնող գծի վրայ մինչև Ֆլորինա։ Վերջին ամսւայ ընթացքում անընդհատ ռմբակոծւում է Դոյրան-Գեգէլի ճակատը, սակայն մեր սահմանը առայժմ մեր ձեռքին է»։

— Գոլսից ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, այնտեղ զինուորական մեծ խորհուրդ է կայացել Մակենզենի և Սանդերսի մասնակցութեամբ։

— Բուխարեստի լրագիրների արտակարգ յաւելուածները հաղորդում են, թէ լուրերի համաձայն Ռումինիան գտնւում է ընդհանուր զօրահաւաքի նախօրեակին։

— Բուխարեստի ազգային ազատամիտների շրջաններում ասում են, որ աւստրո-ունգարական կառավարութիւնը Ռումինիային զիջել է 3 գաւառ Բուքովինիայում և Տրանսիլվանիայի մի մասը։

— Բուխարեստի բոլգարական դեսպան Ռադևի և ռումինական առևտրի մինիստրութեան միջև տեղի ունեցող բանակցութիւնները դաշնագիր կնքելու մասին՝ վերջացած են։ Արձանագրութիւններն ուղարկուած են Սոֆիա։

— Ռադոսլաւովի օրգան «Նարոդնի Գլաս» լրագիրը դիւանագէտներին խորհուրդ է տալիս պատերազմը վերջացնելիս դէն ձգել սանտիմենտալիզմը և յիշել, որ հրդեհը Բալկաններում միշտ ծագել է Սերբիայի շնորհիւ։ Այս պատճառով Սերբիայի ոչնչացումը անբարոյական քայլ չի լինիլ, մանաւանդ որ դրանից է կախուած ապագայ Բոլգարիայի բարօրութիւնը։

— Հաշտութեան միջնորդութեան մասին բազմաթիւ անպտուղ փորձեր անելուց յետոյ գերմանական կիսապաշտօնական մամուլը յանկարծ փոխել է տոնը և յայտարարում է, որ մօտիկ ապագայում պատերազմը վերջանալու մասին ոչ մի յոյս չկայ, և պատերազմը կըտևի, հաւանաբար, դարձեալ ոչ պակաս, քան մի տարի։

— «Times»-ի ասելով, գերմանացիները պաշտպանողական մեծ ուշխատանքներ են կատարում Լիէժի շուրջը և Մասսի գծի երկարութեամբ։ Բանում են մի քանի հազար սապէօրներ։

— «Times»-ի ծովային տեսութիւններ գրողը, քննելով գերմանացիների ծովային գործողութիւնների ծրագիրը, գրում է. «Ոմանք ենթադրում են, որ գերմանացիները կը փորձեն զօրք ափ հանել Անգլիա, ուրիշները մատնանշում են, որ գերմանացիները մտադիր են շրջապատել դաշնակիցների ձախ թևը Նիւպորտի մօտ դեսանտ հանելով։ Անգլիայում զօրքեր ափ հանելը անհնարին է։ Աջութեան քիչ շանս ունենալու յուսով այդ ռիսկն անելու համար Գերմանիայի ունեցած ամեն մի ռազմանաւ պէտք է Անգլիայի ափերը տանի մի քանի հազար զինուոր և համապատասխան քանակութեամբ ռազմամթերք։ Թերևս ուրիշ բան լինի Նիւպորտի մօտ դեսանտ հանելու ծրագիրը, որը աջողութեան աւելի մեծ շանսեր ունի։ Վերջին դէպքում գերմանացիները կարող են իրենց զօրքերը փոխադրել սկզբում չէզոք ջրերով և ապա բելգիական ծովեզերքից արտիլերիայով պաշտպանւած ջրերով»։

Խմբագիր՝

Ս. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽՆՈՒՍ Գաղդիկ գիւղացի Գրիգոր Գէորգեան, Ղազար Գէորգեան, հօր եղբօր տղան Մովսէս և նրա քոյր Սաւիլիւ Ալօեան, Արբիան Ալօեան։ Սրանց որոնում են իրենց եղբայրներ—Նահապետ և Մուշեղ Ալօեան, որոնք կապրին Նիկոլաև։ Ովքեր տեղեկութիւն ունին նրանց ուր լինելու մասին, թող «Հորիզոն»-ի միջոցով նորից յայտարարեն։

656 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ Մայիսի 14-ին կորուած է մի ծոցի տոմար և մէջը ժամանակը չորոշուած մի անցագիր և մի դրամաճառութեան վկայական, 13 ռ. 55 կ. փող, Ղուկաս Ղազարեան ազգանունով Ներքին Խաթուն-արխ գիւղից, էջմիածնի գաւառի, Երևանի նահանգի։ Գտնողներին խնդրւում է ուղարկել անցագրի կամ վկայականի հասցէով։ 655 1—1

ԾՐՄԱՐՆԵՐ ահագին քանակութեամբ ունենալու և իմ արտադրութիւնը լինելու պատճառով առաջարկում եմ իւրաքանչիւր հազարի համար 5 ռ. 50 կոպէկից ըսկսած և աւելի։ Ростовъ-Донъ, Книжн. торг. Д. Г. Алевсѣева, уголъ Таганр. пр. и Московск. ул., подвальное помѣщеніе. Հեռախօս 10—09.

652 7—1

ՄՈՒՇԻ Առինֆվանք գիւղացի Մկրտիչ Մուշեղ Աւագեանը գտնւում է Ռուսաստան գերութեան մէջ, խնդրւում է նրա բարեկամներից, ազգականներից և ծանօթներից թղթակցել։ Гор. Стерлитамакъ, Уфим. губ., Земская Управа, Николаю Николаевичу, передать Мкртичу М. Аваканцу. 653 1—1

Լոյս է տեսել և վաճառւում է ՌՈՒԲԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՀԱՅ ՆՕՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

ԳԻՆԸ 10 ԿՈՊ.

Գահեատը Երևան, գրախանութ «Աբրատ» կամ հեղինակին «Նոր-Բայազէտ»։

627 3—2

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ Մի երիտասարդ ուսուցիչ, որ աւարտած է Վանայ Ֆրանսիական Դպրոցը և երկար տարիներ ուսուցիչ է եղել նոյն դպրոցում, ցանկանում է ֆրանսերէն դասեր աւանդել (Թէօրիա և պրակտիկա) հայ ընտանիքներում, աշակերտուհեաց և աշակերտաց։ Զուղուրէթ, Գոնչարնայա, № 60, տուն Մանուկեանի, Վ. Ա. Զոզանեան։ 470 10—9

Ա. Զ. Դ. Իշխան Սողոմոն Բէհրութեանը սրտով յայտնում է իր կալւածքի (Խոլավանքի ամարանոց) գնորդներէն վերբերելու յետաձեաց հաշիւները։ Ամբողջութեան պարագային ժամանակն անցած անվճար բաժինները ամսօրյա վերջին աճուրդի կը հանւին։ Նոր բաժիններ գնելու և այլ կարգադրութեանց համար դիմել՝ Օլգինսկի, № 24.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ-ՇԱՊԵԼՆԻԿՈՎԱՅԻ

Ելիսաւետինսկայա փողոց, № 7. Բա-Մանդի գիմաց, Վարենցովի տրանի մօտ։ Ընդունում են մասնագէտ բժիշկները, առաւ. ժ. 8-ից—երեկ. 8 ժամը։ Կարելի է բժշկել ըստ ցանկութեան առանց բար-մասիճայի և առանց հանել առանց ցաւի, թմրեցուցիչ դեղերի ներգործութեամբ։

Դասաւորումներն ունի արհեստանոց, որտեղ դնում են պատէրներ ամեն տեսակի արհեստականատամ. համար. պատէրները ետ չ տալում են չուտ։ Արհեստական ատամներ 24 հատած 1 ռ. 50 կոպէկից և վեր։ 25—6

ՁԵՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆԸ

ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐ-ԸՆԹԵՐՑՈՂՈՒՀԻՆԵՐ

Ձեզ հաղորդութիւն է տրւում հինգ ռուբլով ունենալ այն 3 հազագիտ և արժէքաւոր նկարները հայաստանի, որոնց անունները տիրօրէն կապած են անցեալի և ներկայի հետ։

Ժամանակը—պայմանները—մամենտը բարեյաջող են։

Հենց ձեր շահերի համար մի յետաձգէք վաղուն, յետ եկող գոտսդամ գրեցէք և ձեզ կուղարկեն 3 հատ գեղարուեստորէն պատրաստած նկարներ. 1) ՄԱՅՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, 88x50 սանտ., ազ. արտաս. ֆիրմա Union Prage. 2) Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ, 65x100 սանտ. ազ. ֆիրմա Emil Pinkau C-o. Leipzig. 3) ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԱՌԱՋՈՐԴ ԱՆԴՐԱՆԻԿ 36x50. սանտ. ազ. ֆիրմա Otto Appin. Գանձները, գրամը ուղարկել Тифлисъ, І. Г. Мѣсрисянъ прот. Государственн. банка.

615 10—7

Бичъ человѣчества побѣжденъ

На мнѣніе хроническаго туберкулеза курсъ потребуетъ только 50 минутъ и Вы избавитесь разъ навсегда отъ этой недуги который Васъ мучилъ несколько лѣтъ подтачивалъ Ваше здоровье, разрушалъ Ваше дѣятельность и укорачивалъ Вашу жизнь.

ДАРОВОЙ РЕЦЕПТЪ.

Курсъ состоитъ изъ 2 двойныхъ флаконъ „рапидъ" и курсъ можетъ разрушить медицинскіе совѣты за № 1225 и исцѣлить торсъ на менѣе чѣмъ въ 50 минутъ въ тысячи случаяхъ будетъ совершенно здоровъ. Въ тысячи случаяхъ мнѣнія изобретателя много дѣйствительнѣе „рапидъ" чѣмъ всѣ тысячи бальзамовъ и дорогого заслуженнаго средства извѣстности по всей россіи и даже заграницей.

Краткое время предупреждаетъ мнѣніе дѣйствіемъ заключается въ томъ что Вы излечитесь не рискуете чѣмъ нибудь какъ и не тратите на покупки отъ Васъ отнимаетъ много, ужасно вредно, что бываетъ не можетъ, а можетъ только безпрецедентно Вашъ Вашъ здоровье не потерять много нервъ.

Такое убѣжденіе въ дѣйствіемъ Вашъ можетъ приносить „рапидъ" и результатомъ наивысшаго бы можно сдѣлать если Вы не дадите мнѣнія бесѣдовать с. Вашъ Такъ результатомъ отдѣлаетесь и всѣ и Вашъ мнѣ нашелъ прибѣгъ своего заслуженнаго средства „рапидъ" и лечебный результатъ 2х Недѣльнаго фиксаго курса „рапидъ" безусловно излѣчиваетъ, какъ бы Вашъ Вашъ не прогнилъ.

Обращаемъ вниманіе на то что обстоятельство что мы убѣждены въ дѣйствіи „рапидъ" и мы обѣщаемъ не выдавать Вашъ Вашъ секретъ и не выдавать Вашъ Вашъ секретъ и не выдавать Вашъ Вашъ секретъ.

Курсъ „рапидъ" стоитъ 2 рубля. Курсъ „рапидъ" и курсъ стоитъ 3 руб. Курсъ „рапидъ" и курсъ стоитъ 10 р. Курсъ „рапидъ" и курсъ стоитъ 3 руб. Курсъ „рапидъ" и курсъ стоитъ 3 руб. Курсъ „рапидъ" и курсъ стоитъ 3 руб.

Заказы и требованія Адресовать исключительно въ Аптекарскій магазинъ Мелкумовъ Мелкумовъ Эривань, площ. Пушкинская 3

Հրատարակութիւն «Լոյս» Ընկ.

Գնա՝ 50 կոպ. Цѣна 50 коп.

digitised by A.R.A.R.@

Տպագրութիւն „ՄԱՄՈՒԼԻ", Лорисъ-Меликовская ул. 22